

5DE VERGADERING

VERGADERING VAN DINSDAG 3 AUGUSTUS 1971

(Bijeenroepingsuur 14.00)

Ingekomen stukken. – Verslag uitgebracht door de commissie voor het onderzoek van de geloofsbrieven over de geloofsbrieven, met bijbehorende stukken, van de nieuwbenoemde leden der Kamer de heren G. M. V. van Aardenne, M. J. J. van Amelsvoort, I. Z. Baruch, drs. A. M. de Boo, W. du Chatinier, G. C. van Dam, B. J. M. Hermsen, G. W. Keja, K. A. Keuning, J. J. Koningh, drs. G. van Leijenhorst, drs. D. F. van der Mei, mr. J. N. Scholten, drs. A. Schouten, mevrouw N. Smit-Kroes, de heren dr. A. J. Vermaat, H. P. H. Waalkens en H. Wisselink. – Beëdiging en toelating van de nieuwbenoemde leden. – Ingekomen stukken. – Mededeling van een besluit van het Presidium. – Regeringsverklaring. – Regeling van de werkzaamheden. – Ingekomen stukken.

Voorzitter: de heer Van Thiel

Tegenwoordig zijn 135 leden, te weten:

de heren Aantjes, Aarden, Van Aardenne, Abma, Van Amelsvoort, Andriessen, Assman, J. A. Bakker, M. Bakker, mejuffrouw Barendregt, de heren Baruch, Ter Beek, De Beer, De Bekker, Berger, Berkhouwer, De Boo, Bos, mevrouw Brautigam, de heren Bremen, Brouwer, Du Chatinier, Cornelissen, Van Dam, Dankert, Van Dis, Dolman, Dusarduijn, Van Dijk, Dijkstra, Egas, Van Elsen, Engwirda, Fiévez, Franssen, mevrouw Gardeniers-Berendsen, de heren Geelkerken, Geurtsen, De Goede, mejuffrouw Goudsmit, de heer Van der Gun, mejuffrouw Haars, mevrouw Haas-Berger, de heren Hermes, Hermsen, Heijmans, Hutschemaekers, Imkamp, Jans, Joekes, De Jong, Jongeling, mejuffrouw Kappeyne van de Coppello, de heren Keja, K. A. Keuning, S. Keuning, Kikkert, mevrouw Klaassens-Postema, de heren Kleisterlee, Knot, Koekoek, Koning, Koningh, Koudijs, Kremer, Krosse, Laban, Lamberts, mejuffrouw Van Leeuwen, de heren Lems, Van Leijenhorst, Van Lier, Luns, Masman, Van der Mei, Meis, Mellema, Meijer, Van Mierlo, Mommersteeg, Nootboom, Notenboom, Nypels, Oele, Van Ooijen, Te Pas, Peijnenburg, Pors, Portheine, Pronk, Roels, Roolvink, Van Rossum, De Ruiter, Van der Sanden, Schaefer, Schakel, Scholten, Schouten, Schuitemaker, mevrouw Smit-Kroes, de heren Van Son, Van der Spek, Spinks, Stemerding, Van der Stoel, Stoffelen, Terlouw, Van Thiel, Van Thijn, Tilanus, Tolman, Tuijnman, Den Uyl, Veerman, Verbrugh, Veringa, Vermaat, Verwoert, Visser, Voortman, Vredeling, Vrolijk, Waalkens, Walburg, Weijers, Weijters, Wiebenga, Wiegel, Wieldraaijer, Wierenga, Wilbers, Wisselink, Wolff, Zelissen,

en de heren Biesheuvel, Minister-President, Minister van Algemene Zaken, Nelissen, Vice-Minister-President, Minister van Financiën, Geertsema, Vice-Minister-President, Minister van Binnenlandse Zaken, Schmelzer, Minister van Buitenlandse Zaken, Van Agt, Minister van Justitie, Van Veen, Minister van Onderwijs en Wetenschappen, De Koster, Minister van Defensie, Udink, Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, Drees, Minister van Verkeer en Waterstaat, Langman, Minister van Economische Zaken, Lardinois, Minister van Landbouw en Visserij, Boersma, Minister van Sociale Zaken, Engels, Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, Stuyt, Minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne,

Voorzitter

Boertien, Minister zonder Portefeuille, De Brauw, Minister zonder Portefeuille, Grosheide, Staatssecretaris van Justitie, Van Stuijvenberg, Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken, Schelfhout, Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen, Scholten, Staatssecretaris van Financiën, Van der Stee, Staatssecretaris van Financiën, Kruisinga, Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, Oostenbrink, Staatssecretaris van Economische Zaken, Rietkerk, Staatssecretaris van Sociale Zaken, mevrouw Van Veenendaal-Van Meggelen, Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, en de heer Vonhoff, Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk.

De **Voorzitter**: Ik begroet in deze vergadering de leden van het nieuwe kabinet.

Ik deel aan de Kamer mede, dat zijn ingekomen berichten van verhindering tot het bijwonen van de vergadering van: de heer De Gaay Fortman, wegens verblijf buitenslands, de gehele week;

mevrouw Veder-Smit, wegens verblijf buitenslands; de heren Drees en Kruisinga, tot half drie; de heer Vondeling.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **Voorzitter**: Voorts deel ik aan de Kamer mede, dat een brief is ingekomen van mevrouw M. P. Biewenga-Dijksterhuis, houdende mededeling van het overlijden van haar echtgenoot, het oud-lid der Kamer de heer A. W. Biewenga.

Deze brief is met een bericht van rouwbeklag door mij namens de Kamer beantwoord.

Voorts deel ik aan de Kamer mede, dat zijn ingekomen de volgende brieven:

een, d.d. 5 juli 1971, van de heer Geertsema, houdende mededeling dat hij in verband met zijn benoeming tot Minister van Binnenlandse Zaken met ingang van die datum ontslag neemt als lid der Kamer;

een, d.d. 6 juli 1971, van de heer Boertien, houdende mededeling dat hij in verband met zijn benoeming tot Minister van Ontwikkelingssamenwerking, met ingang van die datum ontslag neemt als lid der Kamer;

een, d.d. 6 juli 1971, van de heer Boersma, houdende mededeling dat hij in verband met zijn benoeming tot Minister van Sociale Zaken, met ingang van die datum ontslag neemt als lid der Kamer;

een, d.d. 6 juli 1971, van de heer W. Drees, houdende mededeling dat hij in verband met zijn benoeming tot Minister van Verkeer en Waterstaat, met ingang van die datum ontslag neemt als lid der Kamer;

een, d.d. 6 juli 1971, van de heer De Koster, houdende mededeling dat hij in verband met zijn benoeming tot Minister van Defensie, met ingang van die datum ontslag neemt als lid der Kamer;

een, d.d. 6 juli 1971, van de heer Biesheuvel, houdende mededeling dat hij in verband met zijn benoeming tot Minister-President, met ingang van die datum ontslag neemt als lid der Kamer;

een, d.d. 7 juli 1971, van de heer Nelissen, houdende mededeling dat hij in verband met zijn benoeming tot Minister van Financiën, met ingang van 6 juli 1971 ontslag neemt als lid der Kamer;

een, d.d. 7 juli 1971, van de heer Udink, houdende mededeling dat hij in verband met zijn benoeming tot Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, met ingang van die datum ontslag neemt als lid der Kamer;

Voorzitter

een, van de heer Spaanderman, d.d. 7 juli 1971, houdende mededeling dat hij met ingang van 6 juli ontslag heeft genomen als lid der Kamer;

een, d.d. 8 juli 1971, van de heer Van Veen, houdende mededeling dat hij in verband met zijn benoeming tot Minister van Onderwijs en Wetenschappen, met ingang van die datum ontslag neemt als lid der Kamer;

een, d.d. 13 juli 1971, van de heer Engels, houdende mededeling dat hij in verband met zijn benoeming tot Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, met ingang van die datum ontslag neemt als lid der Kamer;

een, van de heer W. Scholten, d.d. 14 juli 1971, houdende mededeling dat hij met ingang van die datum, in verband met zijn benoeming tot Staatssecretaris van Financiën, ontslag neemt als lid der Kamer;

een, d.d. 16 juli 1971, van de heer Lardinois, houdende mededeling dat hij in verband met zijn herbenoeming tot Minister van Landbouw en Visserij, met ingang van die datum ontslag neemt als lid der Kamer;

een, d.d. 27 juli 1971, van de heer Grosheide, houdende mededeling, dat hij in verband met zijn benoeming tot Staatssecretaris van Justitie, met ingang van 28 juli 1971 ontslag neemt als lid der Kamer;

een, d.d. 27 juli, van de heer Kruisinga, houdende mededeling dat hij in verband met zijn benoeming tot Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, met ingang van 28 juli 1971 ontslag neemt als lid der Kamer;

een, d.d. 28 juli 1971, van de heer Vonhoff, houdende mededeling dat hij in verband met zijn benoeming tot Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, met ingang van die datum ontslag neemt als lid der Kamer;

een, d.d. 28 juli 1971, van de heer Rietkerk, houdende mededeling dat hij in verband met zijn benoeming tot Staatssecretaris van Sociale Zaken, met ingang van die datum ontslag neemt als lid der Kamer;

een, d.d. 28 juli 1971, van mevrouw Van Veenendaal-Van Meggelen, houdende mededeling dat zij in verband met haar benoeming tot Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, met ingang van die datum ontslag neemt als lid der Kamer.

Van de inhoud van deze brieven is door mij mededeling gedaan aan de voorzitter van het Centraal Stembureau en aan de Minister van Binnenlandse Zaken;

negentien brieven van de voorzitter van het Centraal Stembureau voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal:

een, d.d. 12 juli 1971, ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum, waarbij de heer G. M. V. van Aardenne, te Dordrecht, tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal wordt benoemd verklaard in de vacature, ontstaan door het ontslag nemen van de heer H. J. de Koster;

een, d.d. 12 juli 1971, ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum, waarbij de heer I. Z. Baruch, te Amsterdam, tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal wordt benoemd verklaard in de vacature ontstaan, door het ontslag nemen van de heer A. P. Spaanderman;

een, d.d. 12 juli 1971, ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum, waarbij de heer mr. J. N. Scholten, te Andel, tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal wordt benoemd verklaard in de vacature, ontstaan door het ontslag nemen van de heer mr. B. W. Biesheuvel;

een, d.d. 13 juli 1971, ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum, waarbij de heer drs. A. M. de Boo, te Rijswijk (Z.H.) tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal wordt benoemd verklaard in de vacature, ontstaan door het ontslag nemen van de heer drs. B. J. Udink;

een, d.d. 13 juli 1971, ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum, waarbij de heer W. du Chatinier, te 's-Gravenhage, wordt benoemd verklaard tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal in de vacature, ontstaan door het ontslag nemen van de heer R. J. Nelissen;

een, d.d. 13 juli 1971, ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum, waarbij de heer K. A. Keuning, te Zierikzee, tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal wordt benoemd verklaard in de vacature, ontstaan door het ontslag nemen van de heer W. Drees;

een, d.d. 14 juli 1971, ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum, waarbij de heer G. W. Keja, te Amsterdam, wordt benoemd verklaard tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal in de vacature, ontstaan door het ontslag nemen van de heer W. J. Geertsema;

een, d.d. 14 juli 1971, ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum, waarbij de heer dr. A. J. Vermaat, te Voorthuizen, wordt benoemd verklaard tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal in de vacature, ontstaan door het ontslag nemen van de heer drs. J. Boersma;

een, d.d. 19 juli 1971, ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum, waarbij de heer drs. A. Schouten, te Smilde, wordt benoemd verklaard tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal in de vacature, ontstaan door het ontslag nemen van de heer dr. C. Boertien;

een, d.d. 20 juli 1971, ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum, waarbij de heer drs. G. van Leijenhorst, te Gouda, wordt benoemd verklaard tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal in de vacature, ontstaan door het ontslag nemen van de heer mr. W. Scholten;

een, d.d. 20 juli 1971, ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum, waarbij de heer drs. D. F. van der Mei, te De Meern, wordt benoemd verklaard tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal in de vacature, ontstaan door het ontslag nemen van de heer mr. C. van Veen;

een, d.d. 23 juli 1971, ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum, waarbij de heer B. J. M. Hermsen, te Emmen, wordt benoemd verklaard tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal in de vacature, ontstaan door het ontslag nemen van de heer P. J. Engels;

een, d.d. 23 juli 1971, ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum, waarbij mejuffrouw G. M. P. Cornelissen, te Boxmeer, wordt benoemd verklaard tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal in de vacature, ontstaan door het ontslag nemen van de heer Lardinois;

een, d.d. 29 juli 1971, ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum, waarbij de heer mr. G. C. van Dam, te Nootdorp, wordt benoemd verklaard tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal in de vacature, ontstaan door het ontslag nemen van de heer Grosheide;

een, d.d. 29 juli 1971, ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum, waarbij de heer H. Wisselink, te Bathmen, wordt benoemd verklaard tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, in de vacature ontstaan door het ontslag nemen van de heer R. J. H. Kruisinga;

een, d.d. 30 juli 1971, ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum, waarbij de heer J. J. Koningh, te Amsterdam, wordt benoemd verklaard tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal in de vacature, ontstaan door het ontslag nemen van mevrouw S. van Veenendaal-Van Meggelen;

een, d.d. 29 juli 1971, ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum, waarbij de heer H. P. H. Waalkens, te Tollebeek, wordt benoemd verklaard als lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal in de vacature, ontstaan door het ontslag nemen van de heer J. G. Rietkerk;

een, d.d. 30 juli 1971, ten geleide van een afschrift van zijn besluit van die datum, waarbij mevrouw N. Smit, geb. Kroes, wordt benoemd verklaard tot lid van de Tweede Kamer

Voorzitter

der Staten-Generaal in de vacature, ontstaan door het ontslag nemen van de heer A. J. L. Vonhoff;

een, d.d. 2 augustus 1971, ten geleide van zijn besluit van die datum, waarbij de heer M. J. J. van Amelsvoort, te Veldhoven, wordt benoemd verklaard in de vacature, ontstaan door het niet aannemen van haar benoeming van mejuffrouw G. M. P. Cornelissen, te Boxmeer;

achtien brieven van de voorzitter van het Centraal Stembureau voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, respectievelijk d.d. 14, 16, 20, 22, 23, 26, 27 en 30 juli, 2 en 3 augustus 1971, houdende mededeling dat de heren G. M. V. van Aardenne, I. Z. Baruch, A. M. de Boo, W. du Chatinier, B. J. M. Hermsen, G. W. Keja, K. A. Keuning, G. van Leijenhorst, D. F. van der Mei, J. N. Scholten, A. Schouten, A. J. Vermaat, H. Wisselink, G. C. van Dam, J. J. Koningh, M. J. J. van Amelsvoort, H. P. H. Waalkens en mevrouw N. Smit geb. Kroes, hem hebben bericht, dat zij hun benoeming aannemen.

Verder zij ingekomen de geloofsbrieven, met bijbehorende stukken, van de benoemde leden.

Deze brieven zijn reeds gesteld in handen van de commissie voor het onderzoek van de geloofsbrieven.

Het is mij gebleken, dat de leden van deze commissie reeds tevoren kennis hebben genomen van de in hun handen gestelde stukken en dat de commissie gereed is haar rapport uit te brengen.

Ik geef het woord aan de heer Schakel tot het uitbrengen van verslag namens de commissie voor het onderzoek van de geloofsbrieven.

De heer **Schakel**, voorzitter der commissie: Mijnheer de Voorzitter! De commissie voor het onderzoek van de geloofsbrieven heeft de eer te rapporteren, dat, na onderzoek van de in haar handen gestelde stukken, zij eenparig tot de conclusie is gekomen, dat de heren G. M. V. van Aardenne te Dordrecht, M. J. J. van Amelsvoort te Veldhoven, I. Z. Baruch te Amsterdam, drs. A. M. de Boo te Rijswijk (Z.H.), W. du Chatinier te 's-Gravenhage, G. C. van Dam te Nootdorp, B. J. M. Hermsen te Emmen, G. W. Keja te Amsterdam, K. A. Keuning te Zierikzee, J. J. Koningh te Amsterdam, drs. G. van Leijenhorst te Gouda, drs. D. F. van der Mei te De Meern, mr. J. N. Scholten te Andel, drs. A. Schouten te Smilde, mevrouw N. Smit geboren Kroes te Rotterdam, de heren dr. A. J. Vermaat te Voorthuizen, H. P. H. Waalkens te Tollebeek en H. Wisselink te Bathem, terecht benoemd zijn verklaard tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

De commissie heeft derhalve de eer voor te stellen als lid der Kamer toe te laten de heren G. M. V. van Aardenne, M. J. J. van Amelsvoort, I. Z. Baruch, drs. A. M. de Boo, W. du Chatinier, G. C. van Dam, B. J. M. Hermsen, G. W. Keja, K. A. Keuning, J. J. Koningh, drs. G. van Leijenhorst, drs. D. F. van der Mei, mr. J. N. Scholten, drs. A. Schouten, mevrouw N. Smit geboren Kroes, de heren dr. A. J. Vermaat, H. P. H. Waalkens en H. Wisselink, nadat zij de voorgeschreven eden (verklaring en beloften) zullen hebben afgelegd.

De commissie verzoekt u, het volledige rapport in de *Handelingen* te doen opnemen.

De **Voorzitter**: Ik bedank, namens de Kamer, de commissie voor de door haar volbrachte taak en stel aan de Kamer voor, aan het verzoek van de commissie te voldoen ¹⁾.

Daartoe wordt besloten.

De **Voorzitter**: Ingevolge het voorstel van de commissie stel ik voor, de zoëven genoemde leden toe te laten als lid der Kamer, nadat zij de bij de Grondwet en het Statuut voor het

Koninkrijk der Nederlanden voorgeschreven eden (verklaring en beloften) zullen hebben afgelegd.

Daartoe wordt besloten.

De **Voorzitter**: De nieuwbenoemde leden zijn in het gebouw der Kamer aanwezig, ten einde de bij de Grondwet en het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden voorgeschreven eden (verklaring en beloften) af te leggen.

Ik verzoek de heer griffier, hen binnen te leiden.

Nadat de heren Van Aardenne, Van Amelsvoort, Baruch, De Boo, Du Chatinier, Van Dam, Hermsen, Keja, Keuning, Koningh, Van Leijenhorst, Van der Mei, Scholten, Schouten, mevrouw Smit-Kroes, de heren Vermaat, Waalkens en Wisselink door de griffier zijn binnengeleid, leggen de heren Van Aardenne, Van Amelsvoort, Baruch, De Boo, Du Chatinier, Van Dam, Hermsen, Keja, Keuning, Van Leijenhorst, Van der Mei, Scholten, Schouten, mevrouw Smit-Kroes, de heren Vermaat, Waalkens en Wisselink in handen van de Voorzitter de bij de Grondwet en het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden voorgeschreven eden af en legt de heer Koningh de bij de Grondwet en het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden voorgeschreven verklaring en beloften af.

De **Voorzitter**: Ik wens u geluk met uw benoeming en verzoek u, in ons midden plaats te nemen.

Ik deel aan de Kamer mede dat is ingekomen een brief van de heer M. P. W. M. Dassing te Amsterdam, mede onderkend door vijf anderen, waarin hij de Voorzitter der Kamer verzoekt alsnog wederom te worden benoemd tot lid der Kamer en voorts verzoekt over te gaan tot schorsing van het lid der Kamer de heer J. de Jong.

¹⁾ In handen van de commissie voor de geloofsbrieven zijn gesteld negentien brieven van de voorzitter van het Centraal Stembureau voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal;

De Voorzitter der Kamer heeft zojuist mededeling gedaan van het inkomen van deze brieven.

Volgens de in handen van de commissie gestelde besluiten van de voorzitter van het Centraal Stembureau van 12, 13, 14, 19, 23, 29 en 30 juli en 2 mei 1971 zijn de heren G. M. V. van Aardenne, M. J. J. van Amelsvoort, I. Z. Baruch, drs. A. M. de Boo, W. du Chatinier, G. C. van Dam, B. J. M. Hermsen, G. W. Keja, K. A. Keuning, J. J. Koningh, drs. G. van Leijenhorst, drs. D. F. van der Mei, mr. J. N. Scholten, drs. A. Schouten, mevrouw N. Smit geboren Kroes, de heren dr. A. J. Vermaat, H. P. H. Waalkens, H. Wisselink benoemd verklaard tot lid van de Kamer met inachtneming van de volgorde, vastgesteld overeenkomstig artikel N 19 van de Kieswet. Deze rangschikking is opgenomen in het besluit van het Centraal Stembureau, voorkomende in het bijvoegsel van de Nederlandse Staatscourant van 7 mei 1971.

Hieruit is gebleken, dat de bovengenoemden terecht benoemd verklaard zijn.

Uit de bij de geloofsbrieven gevoegde uittreksels uit respectievelijk de burgerlijke stand en het bevolkingsregister, dan wel uit het feit, dat zij reeds eerder lid van de Kamer waren blijkt, dat zij de vereiste leeftijd hebben bereikt.

Uit de bij de geloofsbrieven gevoegde stukken blijkt voorts, dat zij geen betrekkingen bekleden, welke onverenigbaar zijn met het lidmaatschap der Kamer, terwijl aan de commissie ten aanzien van hen niet van enige omstandigheid is gebleken, welke hun Nederlanderschap in twijfel zou moeten doen trekken, noch van enige andere omstandigheid, ten gevolge waarvan zij op grond van artikel 94 der Grondwet van de verkiesbaarheid ontzet zouden zijn.

De commissie heeft derhalve de eer voor te stellen als lid der Kamer toe te laten de heren G. M. V. van Aardenne, M. J. J. van Amelsvoort, I. Z. Baruch, drs. A. M. de Boo, W. du Chatinier, G. C. van Dam, B. J. M. Hermsen, G. W. Keja, K. A. Keuning, J. J. Koningh, drs. G. van Leijenhorst, drs. D. F. van der Mei, mr. J. N. Scholten, drs. A. Schouten, mevrouw N. Smit geboren Kroes, de heren dr. A. J. Vermaat, H. P. H. Waalkens, H. Wisselink, nadat zij de voorgeschreven eden (verklaring en beloften) zullen hebben afgelegd.

Voorzitter

Aangezien het niet tot de competentie van de Voorzitter, noch tot die van de Kamer behoort om kandidaten benoemd te verklaren, terwijl generlei wettelijke of reglementaire bepaling voorziet in de mogelijkheid van schorsing van zittende leden, stel ik voor, deze brief voor kennisgeving aan te nemen.

Daartoe wordt besloten.

De Voorzitter: Voorts is ingekomen een brief van het hoofdbestuur van de Nederlandse Middenstandspartij, waarin wordt medegedeeld, dat het de heer A. W. te Pas niet meer beschouwt als een vertegenwoordigend kamerlid van deze partij.

Aangezien deze brief niet tot enige actie van de zijde der Kamer aanleiding geeft, stel ik voor, ook deze brief voor kennisgeving aan te nemen.

Daartoe wordt besloten.

De Voorzitter: Ten slotte is ingekomen een brief van de heer J. de Jong, waarin deze meedeelt niet akkoord te kunnen gaan met een fractievoorzitterschap van de heer A. W. te Pas, aangezien deze zonder de instemming van de heer De Jong als fractievoorzitter optreedt.

Aangezien ingevolge de wet van 11 september 1964 (*Stb.* 354) de Voorzitter voor de toepassing van die wet vaststelt wie als fractievoorzitter optreedt, heb ik bij brief van 11 mei 1971 – op een tijdstip waarop de heer Te Pas het enige toegelaten en beëdigde lid van de fractie der Nederlandse Middenstandspartij was – aan de Minister van Binnenlandse Zaken meegedeeld, dat ik had vastgesteld, dat de heer Te Pas fractievoorzitter was, en aangezien ik na die tijd geen mededeling van de fractie in haar geheel heb ontvangen waaruit zou blijken, dat de heer Te Pas niet langer fractievoorzitter is, meen ik dat er voor enige actie van de zijde van de Kamer of van de Voorzitter geen aanleiding bestaat en stel ik voor, ook deze brief voor kennisgeving aan te nemen.

Daartoe wordt besloten.

De Voorzitter: Tot slot deel ik aan de Kamer mede, dat de lijst van de overige ingekomen stukken op de tafel van de griffier is nedergelegd, ter inzage van de leden, en stel ik voor aan het einde van deze vergadering omtrent de door mij ter zake gedane voorstellen te beslissen.

Het Presidium heeft met eenparigheid van stemmen besloten te stellen in handen van:

a. een bijzondere commissie de ontwerpen van (rijks)wet:

Goedkeuring van het op 28 januari 1971 te Kopenhagen tot stand gekomen Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland inzake de begrenzing van het continentaal plat onder de Noordzee (11 314);

Machtiging tot deelneming in de aanvulling der middelen van de Internationale Ontwikkelingsassociatie (11 351, R 801);

Verklaring van het algemeen nut der onteigening van percelen, erfdiensbaarheden en andere zakelijke rechten ten behoeve van de inrichting van een buisleidingstraat vanaf Pernis langs Klundert naar de Schelde nabij de Nederlands-Belgische grens en van een zijtak daarvan vanaf Noordhoek naar de grens ter hoogte van Nispen (11 355);

b. de vaste Commissie voor Onderwijs en Wetenschappen:

het wetsontwerp Wijziging van de Wet op het wetenschappelijk onderwijs (theologische hogescholen) (11 312);

c. de vaste Commissie voor Economische Zaken:

het wetsontwerp Regelen met betrekking tot het aanhouden van voorraden aardolieproducten (Wet voorraadvorming aardolieproducten) (11 327);

d. de vaste Commissie voor Verkeer en Waterstaat:

het wetsontwerp Wijziging van de Wet Autovervoer Personen (11 319).

Ik geef het woord aan de Minister-President tot het afleggen van een verklaring.

Minister-President Biesheuvel

De heer **Biesheuvel**, Minister-President, Minister van Algemene Zaken: Mijnheer de Voorzitter! In deze voor mij zeer bekende en vertrouwde omgeving, maar vanaf deze plaats nog wat onwennig, ben ik de Kamer zeer erkentelijk voor het feit dat wij ons vier weken na onze beëdiging als kabinet aan haar mogen presenteren.

Allereerst wil ik een woord van waardering spreken aan het adres van onze ambtsvoorgangers.

Het kabinet-De Jong heeft in de vier jaar van zijn bestaan veel tot stand gebracht. Ik denk bij voorbeeld aan het sociale beleid en aan de grote produktiviteit op het terrein van de wetgeving, waarbij de wetsvoorstellen tot democratisering in de sfeer van het bedrijfsleven en het onderwijs wel in het bijzonder mogen worden vermeld.

Daarnaast heeft het kabinet belangrijk voorbereidend werk gedaan. Ik noem de initiatieven om te komen tot grotere openheid in de verhouding tussen bestuur en bestuurden en tot meer invloed van de burgers op beslissingen die hen onmiddellijk aangaan.

Een andere verdienste van het kabinet-De Jong was, dat het passende antwoorden wist te vinden op gebeurtenissen en ontwikkelingen waarvoor het zich, vaak onverhoeds, zag geplaatst. Zo deden zich de afgelopen jaren enkele malen uitingen van onverdraagzaamheid en geweld voor, waardoor de eerbiediging van recht en vrijheid in het geding kwam. Het kabinet is toen verstandig en beheerst opgetreden en heeft daardoor erger kunnen voorkomen.

Zonder de overige afgetreden bewindslieden tekort te willen doen, meen ik, dat dit voor een belangrijk deel te danken is aan mijn ambtsvoorganger, de heer De Jong. Zijn optreden als Minister-President heeft er zonder twijfel toe bijgedragen, dat zijn team als eerste na de oorlog zonder onderbreking de volle parlementaire periode van vier jaar heeft uitgediend. Ook de voortdurende bereidheid van dit kabinet tot nauw overleg met de volksvertegenwoordiging, is daaraan niet vreemd geweest.

Wij zijn de heer De Jong en met hem het gehele kabinet veel dank verschuldigd voor wat zij voor ons land hebben gedaan.

Ik wil nu iets zeggen over de periode van 28 april tot 6 juli jongstleden, dat wil zeggen de periode tussen de ontslag-aanvraag van het kabinet-De Jong en de totstandkoming van het kabinet dat zich nu aan de Kamer presenteert.

Uit de uitslag van de verkiezingen kwamen met name twee punten naar voren, die van belang waren voor de beoordeling van de politieke situatie en de mogelijkheden tot kabinetsvorming. In de eerste plaats was er het gegeven, dat de partijen waarop het kabinet-De Jong steunde, hun meerderheid in deze Kamer hadden verloren. In de tweede plaats bleek, dat de kiezers zich evenmin in meerderheid hadden uitgesproken voor de combinatie P.v.d.A., D'66 en P.P.R.

Tijdens het debat op 12 mei jl. naar aanleiding van de motie-Kolfschoten toonde het overgrote deel van deze Kamer zich voorstander van de vorming van een kabinet, dat kon steunen op een vaste parlementaire meerderheid, maar met het oog op de gecompliceerdheid van de politieke situatie was een kamermeerderheid van mening, dat de mogelijkheden om tot een dergelijk kabinet te komen eerst zouden moeten worden onderzocht door een informateur.

De P.v.d.A., D'66 en de P.P.R. namen bij monde van de heer Den Uyl het standpunt in, dat een nieuw gesprek na de verkiezingen over een mogelijke regeringscombinatie van deze partijen met de drie grote confessionele groeperingen uitgesloten was.

Na de aanwijzing van een informateur op 15 mei jl. heeft de heer Den Uyl dit standpunt nog eens schriftelijk bevestigd en wel in zijn brief van 18 mei aan prof. Steenkamp. Hij herinnert daarin aan de uitspraak van het buitengewoon congres van de P.v.d.A. op 20 maart. Nu ga ik de heer Den Uyl citeren, mijnheer de Voorzitter. Ik zeg dat met enige nadruk, want nu ik de *Handelingen* heb gelezen van het kamerdebat op 29 juni jl., toen u de heer Den Uyl uitschold voor de heer Biesheuvel, wil ik vooral duidelijk laten uitkomen, dat nu de

Minister-President Biesheuvel

heer Den Uyl aan het woord is. Uit de *Handelingen* begreep ik al, dat de heer Den Uyl er erg van geschrokken was, dat hij Biesheuvel werd genoemd. Aangezien ik de heer Den Uyl niet wil laten schrikken, althans niet nodeloos, zeg ik met zoveel nadruk, dat ik hem nu ga citeren. De heer Den Uyl zei, dat „aangezien een regeerakkoord met de confessionele partijen vóór de verkiezingen niet mogelijk is gebleken, onderhandelingen met deze partijen over een parlementair kabinet ná de verkiezingen en diensgevolge deelneming aan zo'n kabinet uitgesloten is”.

Hiermee zette de P.v.d.A. zichzelf bewust buiten spel. Haar standpunt werd, naar de informateur uit een gesprek met de heer Van Mierlo bleek, door D'66 gedeeld en, naar mag worden aangenomen, ook door de P.P.R., hoewel met deze partij niet afzonderlijk overleg is gevoerd door de informateur.

Informateur Steenkamp heeft zich daarna in zijn contacten met politieke partijen uitsluitend beperkt tot K.V.P., C.H.U., A.R.P., V.V.D. en DS'70. Basis voor zijn poging was, dat deze vijf partijen de politieke wil hadden getoond een parlementair meerderheidskabinet te vormen, hetgeen gebleken was uit het Tweede-Kamerdebat van 12 mei jl., de gepubliceerde adviezen aan de Koningin en de eerste gesprekken van de informateur met fractievoorzitters.

Op de informatieperiode meen ik hier verder niet uitvoerig te hoeven ingaan. Het eindrapport van prof. Steenkamp is als kamerstuk 11 357 verschenen. Graag wil ik uitdrukking geven aan onze dank en waardering voor het vele werk dat de heer Steenkamp heeft verzet en voor de bekwaamheid en volharding waarmee hij zijn omvangrijke taak heeft verricht.

Voor het resultaat van de informatiefase, d.w.z. voor de totstandkoming van het regeerakkoord en voor enkele andere punten waarover overeenstemming werd bereikt, ben ik als één van de toenmalige vijf fractieleiders mede verantwoordelijk. Door het overnemen van dit resultaat als basis van mijn formatie-opdracht, is de verantwoordelijkheid voor het regeerakkoord op mij als formateur en daarna op het nieuwe kabinet overgegaan.

Op één punt uit de inhoud van het regeerakkoord wil ik nog een toelichting geven. Dat betreft de instelling van het nieuwe Departement van Volksgezondheid en Milieuhygiëne en de aanstelling van een Minister zonder portefeuille, speciaal belast met het wetenschapsbeleid, op het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen. Laatstgenoemde post is in de formatiefase met het wetenschappelijk onderwijs uitgebreid; in de loop van de komende kabinetsperiode zal het hoger beroeps onderwijs hier nog aan worden toegevoegd.

Hoewel tegen een uitbreiding van het aantal ministers bezwaren zijn aan te voeren is daartoe toch besloten omdat een meer gerichte aanpak op ministerieel niveau van het beleid in beide sectoren van groter gewicht werd geacht. De instelling van een afzonderlijk Departement van Volksgezondheid en Milieuhygiëne accentueert tevens het grote belang dat de regering met name hecht aan het voorkomen en terugdringen van de milieuverontreiniging. De afzonderlijke ministeriële verantwoordelijkheid voor wetenschapsbeleid en wetenschappelijk onderwijs onderstreept mede de noodzaak om de komende periode in het geheel van het kabinetsbeleid bijzondere aandacht te schenken aan de totstandkoming van structurele wijzigingen op deze terreinen. De instelling van beide nieuwe ministersposten komt tegemoet aan wensen die ook in de verkiezingsprogramma's van verschillende politieke partijen zijn geuit.

Het verloop van de formatieperiode is in het kort geschetst in mijn — eveneens gepubliceerde — eindrapport aan de Koningin. Na het in beraad nemen van mijn formatie-opdracht, heb ik met de vijf fractieleiders besprekingen gevoerd, die o.a. resulteerden in afspraken over de interdepartementale taakverdeling, waarbij wij een dankbaar gebruik hebben kunnen maken van de voorarbeid van de commissie-Van Veen voor de interdepartementale taakverdeling en coördinatie. Ik verwijs voor de afspraken naar de bijlage bij mijn eindrapport.

Daaruit blijkt o.m. dat besloten is tot oprichting van een Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, die direct onder de Minister-President komt en tot taak krijgt de gegevens te leveren, aan de hand waarvan voor de toekomst met grotere trefzekerheid de hoofdlijnen van het regeringsbeleid kunnen worden bepaald.

De afspraken met de fractieleiders zijn in de constituerende vergadering van het kabinet nader uitgewerkt. Zo is besloten om naast de vijf reeds bestaande onderraden van de Ministerraad nu ook de onderraden voor de welzijnszorg en het wetenschapsbeleid in te stellen. Aan de Ministers van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk en voor Wetenschapsbeleid en Wetenschappelijk Onderwijs is de coördinatie opgedragen van de werkzaamheden van de verschillende departementen op de terreinen van resp. het welzijnsbeleid en het wetenschapsbeleid. Het doel daarvan is te komen tot samenhangende beleidsvisies en beleidsplannen voor beide aspecten van regeringsbeleid.

Op dezelfde wijze zal de Minister die belast is met de coördinatie van de ruimtelijke ordening werkzaam zijn, daarbij voor wat de milieuhygiëne betreft terzijde gestaan door de Minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne. Verder is besloten om in de komende periode aan de interdepartementale taakverdeling en coördinatie en aan het hele proces van besluitvorming extra aandacht te schenken. Daartoe is een speciaal bureau, verbonden aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken, met het voorbereidende werk belast.

Behalve over de interdepartementale taakverdeling is ook over de samenstelling van het kabinet overleg met de betrokken fractievoorzitters gepleegd. De uiteindelijke keuze van de kandidaat-ministers die ik aan de Koningin voor benoeming heb voorgedragen, is echter door mij als formateur gedaan. Gaarne betuig ik de vijf fractieleiders mijn dank voor de medewerking die ik bij mijn formatie-arbeid van hen mocht ondervinden.

Nog een enkel woord over de openbaarheid en openheid gedurende de informatie en formatie. Op dit terrein vielen enkele winstpunten te noteren. Zo werden voor het eerst de adviezen van de fractievoorzitters aan de Koningin, op één uitzondering na, gepubliceerd en hetzelfde gebeurde met de eindrapporten van informateur en formateur. Ook de tussen informateur en fractieleiders gewisselde stukken werden nog tijdens de rit openbaar. Aan de dagelijkse voorlichting is grote zorg besteed.

Inmiddels heeft de Regering voldaan aan het verzoek om alle van belang zijnde formatiestukken te publiceren. De Kamer heeft naar ik meen op grond daarvan nu een volledig inzicht in de gegevens die bij de totstandkoming van het regeerakkoord een rol hebben gespeeld.

Er zal stellig met betrekking tot de openbaarheid van de kabinetsformatie nog wel wat te wensen overblijven, maar mijn algemene indruk is, dat het proces van kabinetsvorming zich in een redelijke mate van openbaarheid heeft voltrokken.

In aansluiting op het overzicht van de formatie wil ik nog iets zeggen over het karakter van dit kabinet. De fractievoorzitters van de vijf partijen die in het kabinet zijn vertegenwoordigd, zijn bij de totstandkoming ervan zeer nauw betrokken geweest. De hoofdpunten van beleid, zoals neergelegd in het regeerakkoord, zijn in overeenstemming met hen vastgesteld. Zoals ik al opmerkte, is ook over de samenstelling van dit kabinet overleg met de vijf fractievoorzitters gepleegd.

Uit dit alles zal u duidelijk zijn, dat dit kabinet zichzelf ziet als een parlementair kabinet. Ik hoop dat dit parlementaire karakter in de komende periode steeds duidelijker zal worden, ook in dit opzicht, dat wij voor ons beleid in beide Kamers van de Staten-Generaal het vertrouwen van een ruime meerderheid zullen verkrijgen. Van onze kant geef ik u de verzekering, dat wij voor het kabinet-De Jong niet wensen onder te doen in bereidheid tot overleg en nauwe samenwerking met de volks-

Minister-President Biesheuvel

vertegenwoordiging. In dit verband vind ik het een gelukkige omstandigheid, dat een groot aantal bewindslieden zitting heeft gehad in het parlement.

Ik ga nu nader in op het beleid, dat dit kabinet zich voorstelt te gaan voeren op basis van het regeerakkoord. Daar de inhoud van dit akkoord u bekend is, meen ik mij in deze Regeringsverklaring te kunnen beperken tot het aangeven van enkele hoofdlijnen van het beleid voor de hele komende periode en tot een toelichting op enige beleidsvoornemens, waaraan de Regering bijzondere betekenis toekent. Het beleid voor 1972 zal in september in de Troonrede en de begrotingsstukken worden uiteengezet.

In deze verklaring zou ik eerst de doelstellingen van dit kabinet tegen een wat bredere achtergrond willen plaatsen.

De maatschappelijke situatie waarin dit kabinet van start gaat, vertoont een nogal gecompliceerd beeld. Nooit heeft ons land zo'n hoog welvaartspeil gekend als de laatste jaren en dat geeft reden tot grote voldoening. De toeneming van de welvaart heeft de harde strijd om het bestaan verzacht, voor velen de mogelijkheid vergroot om het leven in materiële zin naar eigen inzicht in te richten, en bovendien de ruimte geschapen voor het treffen van tal van goede sociale voorzieningen.

Toch staat het functioneren van onze samenleving in toenemende mate aan kritiek bloot. Het woord „consumptiemaatschappij” heeft een ongunstige gevoelswaarde. Steeds duidelijker wordt, dat welvaart niet zonder meer gelijk is aan menselijk geluk. Bij velen leeft sterk het gevoel, dat de nadelen van stoffelijke voorspoed de voordelen in aantal en omvang zijn gaan overtreffen.

Daar komt bij, dat wij er in ons land nog steeds niet in geslaagd zijn de welvaart evenredig te verdelen over alle bevolkingsgroepen en landstreken. In versterkte mate geldt iets soortgelijks voor de internationale samenleving, waar de kloof tussen rijke en arme landen eerder breder dan smaller wordt.

Er is meer dat verontrusting wekt. In de moderne maatschappij voelen tallozen zich verloren, beheerst door krachten en processen die zij niet kunnen doorzien en vaak als vijandig ervaren. Bij velen leidt dat tot moedeloosheid en ongeïnteresseerdheid, bij anderen tot protest, verzet en soms agressie.

De Regering heeft niet alleen oog voor deze problemen, maar wil met haar beleid bedenkelijke ontwikkelingen in onze samenleving waar mogelijk proberen bij te sturen en te beheersen. Zij wil dat b.v. doen door een groter stuk van de welvaarts-groei aan te wenden voor de bestrijding van kwalijke nevenverschijnselen van onze voorspoed, zoals de vervuiling van ons leefmilieu. Daarbij beschouwt zij economische groei niet als tegengesteld aan menselijk welzijn, maar veeleer als dienstbaar daaraan.

Daarnaast wil zij door concrete maatregelen komen tot een rechtvaardiger welvaartsverdeling, met name ten behoeve van groepen als bejaarden en gehandicapten.

Zij wil ook de voorwaarden scheppen om de mensen meer te betrekken bij de gang van zaken op staatkundig en maatschappelijk gebied. Daartoe zal zij de mogelijkheden vergroten tot inspraak en medebeslissing van de burgers in zaken die in het bijzonder het bestuur van de Staat, de onderneming of het leef- en woonmilieu betreffen.

Zo'n beleid heeft ten doel het welzijn van de mensen te bevorderen en ertoe bij te dragen, dat een ieder in deze vaak zo ingewikkelde samenleving toch zoveel mogelijk vorm kan geven aan de eigen levenssituatie.

Maar er is meer. Bevordering van het welzijn strekt er ook toe een klimaat te doen ontstaan waarin waarden als solidariteit, eigen verantwoordelijkheid en zelfwerkzaamheid van de burgers duidelijker worden onderkend en het besef sterker wordt, dat alleen een gezamenlijke aanpak door overheid en burgers de grote vraagstukken van onze samenleving dichterbij een oplossing kan brengen.

De noodzaak van zo'n gezamenlijke aanpak zou ik hier met grote nadruk willen onderstrepen. Geen regering kan de problemen van een dichtbevolkt land aan als achter haar

inspanningen niet de bereidheid van de burgers staat om offers te brengen, ook in het persoonlijke vlak. Wij zullen ons er bovendien steeds meer rekenschap van moeten geven, dat niet alle maatschappelijk heil uitsluitend van de overheid kan en mag worden verwacht. Zeker in een tijd van welvaart kan veel meer door eigen initiatief en eigen verantwoordelijkheid van de burgers tot stand komen. Vergeleken met de wensen, die uit de maatschappij naar voren worden gebracht, zijn de financiële middelen van de overheid trouwens zeer beperkt. Zij heeft haar handen al vol aan die voorzieningen, waarbij de gemeenschap als geheel het meest is gebaat. Wil zij daaraan en aan maatregelen ten behoeve van minder-draagkrachtigen meer geld kunnen besteden, dan zullen de kosten van minder dringende taken geleidelijk aan overgeheveld moeten worden naar degenen die er het meest profijt van hebben.

Dat is geen kwestie van domweg bezuinigen. De Regering ziet het veel meer als een noodzakelijke, zij het indirecte, bijdrage van de bevolking aan de gezamenlijke aanpak van maatschappelijke knelpunten, een bijdrage die tegelijk het besef versterkt, dat men in de eerste plaats zelf verantwoordelijk is voor de financiële gevolgen van de beslissingen die men in het leven neemt.

In het licht van deze overwegingen moet de veelbesproken herwaardering van overheidsuitgaven worden gezien. Herwaardering is kenmerkend voor een tijd waarin alles in beweging is. Beginselen, waarden, opvattingen, instellingen, zij zijn vandaag onderwerp van kritische bezinning, en dat is gezond. Maar wij moeten er wel voor waken, dat voor de verdwijnende taboe's geen nieuwe in de plaats komen. Ik heb soms de indruk, dat dit laatste ten aanzien van de rijksuitgaven het geval lijkt te worden. Over overheidsuitgaven wordt soms gefluisterd en ook wel hard gefluisterd, alsof het gaat om sacrale verworvenheden, om fundamentele waarden, wier vanzelfsprekendheid geen betoog, laat staan een nuchtere analyse, behoeft.

Tegenover dit stukje irrationaliteit kiest het kabinet voor een rationele, zakelijke benadering van de uitgavenproblematiek. Het acht de stilzwijgende vooronderstelling, dat de overheid nooit genoeg kan doen, geen reële basis voor beleid, maar een misverstand.

Vindt het kabinet het kritisch bezien van het geheel van overheids-taken en -uitgaven dus op zich zelf juist en gewenst, de noodzaak daartoe krijgt echter nog meer accent door de actuele financieel-economische situatie. Deze kenmerkt zich reeds geruime tijd door een ernstige overbesteding, d.w.z. dat wij met z'n allen meer geld uitgeven dan wij verdienen. Wil zij haar omvangrijke programma kunnen uitvoeren, dan moet de Regering die overbesteding terugdringen. Daartoe zal ook de rijksbegroting een effectieve bijdrage moeten leveren. Pas als zij daartoe de nodige maatregelen neemt, heeft een regering recht van spreken wanneer zij ook aan anderen vraagt, mee te helpen aan het beteugelen van overbesteding en inflatie.

Kortom, naar de mening van het kabinet heeft alleen een beleid waaraan solide overheidsfinanciën en een streven naar economisch evenwichtsherstel ten grondslag liggen, in de gegeven situatie de mogelijkheden in zich om maatschappelijke knelpunten met kans op succes aan te vatten. Het kabinet wil dit beleid voeren in een geest van nuchterheid die bewogenheid niet uitsluit.

Tegen deze achtergrond moeten de verschillende beleidsvoornemens worden gezien, waarop ik nu nader inga. Ik begin met het financieel en sociaal-economisch beleid.

De huidige economische situatie vertoont een ernstig gebrek aan evenwicht. De aanhoudende overbesteding komt tot uiting in spanningen op de arbeids- en kapitaalmarkt, in sterke loonen- en prijsstijgingen en in een tekort op de lopende rekening van de betalingsbalans, dat dit jaar de 2 miljard gulden zal overschrijden.

Het is dit beeld van voortwoekerende inflatie, dat het kabinet uitermate verontrustend vindt. Vooral ook omdat de nadelige gevolgen van de heersende inflatie niet tot het heden beperkt blijven. Inflatie dreigt op den duur te onttaarden in een proces dat zichzelf versterkt. Daarbij liggen economische ontwrichting en werkloosheid in het verschiet. Dit treft dan in het bijzonder

Minister-President Biesheuvel

de economisch zwakkeren in onze samenleving, zoals gehandicapten, ouderen en degenen die genoodzaakt worden van beroep te veranderen.

De inflatie wordt in de hand gewerkt door de menselijke drang naar zelfbescherming tegen stijgende prijzen en kosten. De beteugeling daarvan vereist een gemeenschappelijke, een nationale aanpak. Het kabinet wil niet gelaten afwachten tot de wal het schip keert, maar ziet het als één van zijn eerste en voornaamste taken een beleid te voeren dat de weg vrij maakt voor terugkeer naar evenwichtiger verhoudingen. Bovendien kan alleen op deze wijze perspectief worden geboden voor verwezenlijking van de doelstellingen van dit kabinet.

Eén van die doelstellingen is, de welvaart rechtvaardiger te verdelen én over de mensen én over de landstreken. Dat wordt thans ernstig bemoeilijkt door de inflatie, waarvan juist de kwetsbare groepen en structureel zwakke gebieden het sterkst de gevolgen ondervinden.

De waarde van vaste inkomens vermindert snel. Vele zelfstandigen die met grote inspanning in de ingrijpende structuurverandering het hoofd boven water hebben weten te houden, worden overspoeld door de inflatiegolven. Zwakke bedrijfstakken hebben door de snelle kostenstijging nauwelijks de kans de noodzakelijke en verantwoorde saneringsplannen uit te voeren.

Het kabinet is er zich van bewust, dat de opgave om het evenwicht te herstellen zwaar is. Er zijn bijzonder krachtige maatregelen nodig om de overbesteding te keren. De komende kabinetsperiode zal dan ook, zeker de eerste tijd, in het teken moeten staan van een matiging in de groei van de bestedingen. Het kabinet zal zijn budgettaire beleid daarop afstemmen. Daarbij zal voor dringende nieuwe voorzieningen ruimte moeten worden geschapen door beperkingen elders. Met deze maatregelen, ondersteund door een monetair beleid, kan de basis worden gelegd voor een herstel van gezonde sociaal-economische verhoudingen. Dit vormt ook de beste basis voor het handhaven van de werkgelegenheid op langere termijn: één van de belangrijkste doelstellingen van het kabinetsbeleid.

Ook buiten de overheidssfeer zal een matiging van de bestedingsgroei moeten worden bereikt. Dat stelt aan de inkomensontwikkeling nauwe grenzen. Mede als gevolg van de spanningen op het terrein van de bestedingen is de inkomensinflatie een steeds belangrijker rol gaan spelen. Het ombuigen van deze ontwikkelingen eist extra inspanningen, waartoe medewerking van alle betrokkenen noodzakelijk is. In de gesprekken die de Regering al kort na haar optreden heeft gevoerd met vertegenwoordigers van het georganiseerde bedrijfsleven alsook in het jongste halfjaarlijkse rapport van de Sociaal-Economische Raad, is duidelijk naar voren gekomen, dat men tot die medewerking bereid is. De Regering beschouwt vermindering van de economische spanningen als een onmisbare voorwaarde voor het scheppen van een klimaat waarin de overheid en het georganiseerde bedrijfsleven werkelijk in staat zijn ieder op het eigen terrein de verantwoordelijkheid waar te maken.

Voor een beleid ter bestrijding van de inflatie geldt wel in zeer sterke mate dat, wil het slagen, het aanvaard en gedragen moet worden door parlement en volk. Het kabinet zal mede daartoe een belangrijke plaats inruimen voor breed overleg met de sociale partners. Ook overigens hecht het kabinet grote waarde aan een dergelijk overleg over onderscheiden onderdelen van het beleid, zoals arbeidsmarktpolitiek, inkomensbeleid, sociaal zekerheidsbeleid en andere aspecten van de sociaal-economische politiek. Er zal naar worden gestreefd dit overleg zoveel mogelijk uit te bouwen.

Ten einde er reële inhoud aan te geven en tevens ter honorering van de gebleken bereidheid van het georganiseerde bedrijfsleven om zijn verantwoordelijkheid in het kader van de inflatiebestrijding te dragen, heeft de Regering inmiddels reeds besloten het loonmatigingsbesluit en de prijscalculatiebeschikking in te trekken. De desbetreffende intrekkingen zullen heden in de *Nederlandse Staatscourant* worden gepubliceerd.

Verder is de Regering van plan om de mogelijkheden tot versterking van het mededingingsbeleid onder ogen te zien, mede naar aanleiding van ontvangen en nog te verwachten adviezen van de Sociaal-Economische Raad.

Hoe dringend nodig het ook is om de huidige ongunstige gang van zaken in onze economie te keren, dit mag naar de mening van het kabinet niet betekenen, dat het streven vermindert om met de aanwending van onze nationale middelen een optimale groei te bereiken, waarbij maatschappelijke en milieuhygiënische effecten mede bepalend zullen zijn. Het kabinet ziet zich immers geplaagd voor een aantal dringende verlangens om te voorzien in stoffelijke en niet-stoffelijke behoeften, zowel in de particuliere als in de collectieve sfeer. Al deze verlangens leggen beslag op onze middelen, die echter tegenover het totaal van behoeften beperkt zijn. Toeneming van die middelen is dan ook zonder meer geboden, wil er sprake zijn van een evenwichtige bevrediging van de vele individuele en collectieve wensen. Dit betekent, dat aan het behoud van de groeimogelijkheden van onze economie een hoge prioriteit moet worden toegekend.

Het kabinet vindt het in dit verband van belang, dat – tegen de achtergrond van het teruglopend gemiddeld rendement op investeringen – de structuur van het bedrijfsleven wordt versterkt. Aanpassing aan de snelle technologische ontwikkeling speelt hierbij een belangrijke rol. Het is mede in dit kader, dat een systematischer aanpak van het structuurbeleid wordt nagestreefd. Verder zal een dynamischer toepassing van de aanbevelingen uit het toenemend aantal structuuronderzoeken worden bevorderd.

Tegen de achtergrond van de geschetste financieel-economische situatie zet het kabinet zijn koers uit. Het is er zich daarbij van bewust, dat onze bevolking nu al 60 pct. van de toeneming van het nationale inkomen afstaat aan belastingen en sociale verzekeringen. Het beleid zal zich moeten richten op een zodanige toeneming van de overheidsuitgaven en de sociale verzekeringssector, dat een aanvaardbare ruimte overblijft voor toeneming van de particuliere consumptie en een groei van de particuliere investeringen. Wat de uitgaven van de overheid betreft staat het kabinet niet op het standpunt, dat deze als percentage van het nationale inkomen moeten worden teruggedrongen. Het meent evenmin, dat dit percentage de komende jaren niet mag toenemen. Wat het kabinet wél als richtlijn wil hanteren is, dat een verdere verhoging van de overheidsuitgaven slechts in een zodanig tempo kan geschieden, dat de bevolking het begrijpt en ook daadwerkelijk aanvaardt.

Al eerder wees ik erop, dat de financiële middelen van de overheid beperkt zijn, gemeten naar de veelheid van wensen die de maatschappij heeft. Dat noodzaakt tot het doen van een keuze. De overheid zal met haar middelen moeten woekeeren. Zij zal haar uitgavenbeleid met name moeten richten op die sectoren waar het maatschappelijk nut het grootst is. Dat brengt een stelselmatige herwaardering van overheidstaken, een herbezinning op de prioriteiten met zich mee. Te vanzelfsprekend hebben in het verleden allerlei voorzieningen het stempel „collectief” opgedrukt gekregen, te automatisch is ervan uitgegaan dat prioriteiten van jaren geleden onaanvaardbaar zijn.

De Regering meent, dat op het terrein van de overheidsuitgaven over een breed front beleidsombuigingen tot stand moeten komen. Voortzetting van bestaande voorzieningen moet zorgvuldiger worden afgewogen tegen de urgentie van nieuwe wensen. Met inachtneming van de draagkracht zal het accent meer moeten komen te liggen op het verband tussen nut en offer voor het individu. Met dit alles wil de Regering het nuttig effect van de overheidsuitgaven voor onze maatschappij als geheel zo groot mogelijk doen zijn.

Het onderzoek naar zin en doelmatigheid van de overheidsuitgaven heeft de laatste jaren in wetenschappelijke kring steeds meer de aandacht gekregen. Ook de Regering zal zorgen voor een goed gefundeerde beleidsanalyse. Zij wil voorts een belangrijke plaats inruimen voor de z.g. profijtgedachte.

Minister-President **Biesheuvel**

Daaronder wordt gewoonlijk verstaan dat men de werkelijke kosten van bepaalde overheidsdiensten in de eerste plaats in rekening brengt bij hen die van die diensten gebruik maken. Het standpunt is vrij algemeen, dat bevordering van een redelijker inkomensverdeling beter kan plaatsvinden door overdrachten in geld - waardoor de consumptievrijheid intact blijft - dan door reducties op prijzen, waarvan ook velen profiteren die daaraan redelijkerwijs geen behoefte hebben.

Steeds zal bij beslissingen over subsidiëring gedacht moeten worden aan de offers die anderen daarvoor moeten brengen. Met de versterking van de profijtgedachte beoogt het kabinet extra bronnen van draagkracht aan te boren. Het beschouwt deze gedachte dan ook niet als tegengesteld aan het draagkrachtbeginsel, maar veeleer liggend in het verlengde daarvan.

Samenvattend zou ik willen zeggen, dat alleen bij een beheerst uitgavenbeleid, gecombineerd met een versterking van de profijtgedachte, het mogelijk is dat de overheid zowel een bijdrage levert tot het terugdringen van de inflatie als ruimte schept voor de aanpak van knelpunten die dringend om een oplossing vragen.

Ervan uitgaande dat de komende kabinetsperiode mede in het teken moet staan van een terugkeer naar meer evenwichtige verhoudingen in onze economie, zal het resultaat van dit streven zichtbaar moeten worden in zodanige groei van particuliere consumptie, particuliere investeringen en overheidsbestedingen, dat van onderlinge harmonie kan worden gesproken. Dit kan - ik wees er al eerder op - slechts bereikt worden wanneer overheid en bedrijfsleven die doelstelling onderschrijven en metterdaad in praktijk brengen.

Het kabinet wenst met het oog daarop te komen tot een meer concrete opzet van een sociaal-economische programmering. Zo zal het op korte termijn ramingen van de rijksuitgaven bij ongewijzigd beleid - een bekende term in deze dagen - voor de gehele kabinetsperiode laten opstellen. Op grond daarvan kan een duidelijker inzicht ontstaan in de budgettaire mogelijkheden en worden gestreefd naar nadere kwantificering van het beleid in de vorm van meerjarenafspraken.

Ook wil de Regering aan de programmering van sociale voorzieningen een concretere inhoud geven door het opstellen van een zogenaamd sociaal budget, waarin een overzicht wordt gegeven van alle sociale uitgaven in de komende jaren en van de financiering daarvan.

Het kabinet ziet zeer wel in, dat het ook voor gemeenten en provincies een moeilijke opgave zal zijn de kosten van de vele taken waarvoor zij staan, binnen het raam van een sluitende begroting op te vangen. Ook daar dient herwaardering van taken en sterkere toepassing van de profijtgedachte meer aandacht te krijgen.

De uitkeringen uit het Gemeentefonds zullen in het kader van het structureel begrotingsbeleid worden afgewogen aan de hand van een globale toetsingsnorm.

De overspanning op de kapitaalmarkt noopt voorlopig tot handhaving van de centrale financiering voor de lagere overheid. Het beleid van het kabinet is er echter op gericht door bevordering van evenwicht tussen de noodzakelijke investeringen en de nationale besparingen de reeds lang knellende gevolgen van de krappe kapitaalmarkt, die zich in de centrale financiering doen gevoelen, te verlichten en zo mogelijk op te heffen. Als gevolg van de economische situatie zal voorshands een terughoudend beleid inzake de gemeentelijke investeringen onontkoombaar zijn.

Het overleg met de besturen van de grootste gemeenten wil de Regering voortzetten. Door gezamenlijke inspanning van rijk en gemeenten zullen in deze kabinetsperiode de voorwaarden moeten worden geschapen voor herstel van het begrotings-evenwicht. Meerjarenbegrotingen zullen daarvoor de basis moeten vormen.

Het kabinet acht voor de problematiek van de leefbaarheid van de binnensteden een krachtige aanpak van de stadsvernieuwing en, voor wat met name de grote steden betreft, een algehele aanpak van het totaal van verkeers- en vervoersvraagstukken van grote betekenis.

De Regering hoopt in het voorafgaande duidelijk te hebben gemaakt hoe zij haar financieel- en sociaal-economisch beleid mede dienstbaar wil maken aan het geleidelijk wegnemen van knelpunten. Op enkele knelpunten ga ik nu nader in, waarbij ik aangeef voor zover mogelijk met welke concrete maatregelen de Regering tot oplossingen denkt bij te dragen.

Een maatschappelijk kwaad van de eerste orde is nog steeds de woningnood. De woningproductie is in de afgelopen tien jaar indrukwekkend toegenomen - van circa 80 000 naar 125 000 woningen per jaar.

De heer **Den Uyl** (P.v.d.A.): Is dat geen drukfout, mijnheer Biesheuvel?

Minister-President **Biesheuvel**: Neen.

De heer **Den Uyl** (P.v.d.A.): U zegt: de afgelopen tien jaar, maar dat is toch gebeurd in vier jaar; 1963 tot 1967. Daarna is het een beetje gedaald of gelijkgebleven, maar u kunt toch niet zeggen: de afgelopen tien jaar?

Minister-President **Biesheuvel**: Ik begrijp uw bedoeling; u wilt dat reserveren voor bepaalde kabinetten.

De heer **Den Uyl** (P.v.d.A.): Ik wil gewoon de feiten. Ik dacht u te helpen, omdat u zich versprak. Het is toegenomen in vier jaar.

Minister-President **Biesheuvel**: Ik vind het fijn, dat u onmiddellijk bij mijn start bereid bent mij te helpen. Ik ben er zeer erkentelijk voor, maar ik maak u er opmerkzaam op, dat het geen tikfout is; dat wilde u graag weten.

Tochervaart ons volk een extra krachtsinspanning op dit terrein terecht als één van de dringendste zaken.

De Regering wil de voorwaarden scheppen om in de loop van deze kabinetsperiode het jaarlijks te bouwen aantal woningen te vergroten. Dit vereist allereerst vermindering van de spanning in de economie en met name ontspanning in de sector van de bouwnijverheid. Met dit als uitgangspunt zal het beleid worden gericht op een in de loop van de komende kabinetsperiode te bereiken verschuivend vierjaren-programma van 550 000 woningen, hetgeen betekent dat uiterlijk in 1975, maar zo mogelijk eerder, een jaarprogramma van 137 500 woningen zal worden bereikt.

In beginsel zal de uitbreiding voor de helft plaatsvinden in de woningwetbouw en voor de andere helft in de gesubsidieerde particuliere bouw, waarbij echter verschuivingen tussen de sectoren kunnen worden aangebracht. Om de continuïteit in de woningbouw en in de financiering daarvan zoveel mogelijk te verzekeren, zal het kabinet bijzondere aandacht schenken aan de structuur van de bouwnijverheid, waarbij vooral gedacht wordt aan de bevordering van nauwe samenwerking tussen financiers, architecten, bouwondernemers en bestuursorganen. Mocht desondanks de continuïteit in de financiering gevaar lopen, dan is het kabinet bereid een groter deel van de woningbouw door het Rijk te laten financieren, als de financieel-economische situatie dit toelaat. Waar nodig en verantwoord zullen procedurele knelpunten worden weggenomen.

De bevordering van krotopruijing, stadssanering en reconstructie van bebouwde kommen zullen in het beleid alle aandacht krijgen. Tevens zal gestreefd worden naar behoud en verbetering van woningen en woonbuurten die dit uit sociaal en economisch oogpunt waard zijn.

In het regeerakkoord is op verschillende plaatsen ruime aandacht besteed aan het te voeren sociale beleid. Daarom maak ik er nu slechts enkele opmerkingen over.

In het sociale beleid van de Regering wordt een zeer belangrijke plaats ingeruimd voor de verbetering van de levensomstandigheden van hen die niet aan het arbeidsproces kunnen deelnemen, zoals bejaarden en gehandicapten. Op het terrein van de sociale verzekeringen zal de Regering in de eerste plaats

Minister-President Biesheuvel

aan hen aandacht besteden. Zo ligt het in de bedoeling de A.O.W.-uitkeringen voor gehuwden op te trekken tot het netto besteedbaar minimum-looninkomen en voor ongehuwden in eenzelfde verhouding. Daarnaast is de Regering voornemens de uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid voor de z.g. oud-invaliden te verhogen en een volksverzekering tegen arbeidsongeschiktheid als bodemvoorziening in het leven te roepen, o.a. met het oog op zelfstandigen en vroeg-gehandicapten. Ten aanzien van de sociale verzekeringen is het kabinet, overeenkomstig het regeerakkoord, van oordeel dat de stijging van de premiedruk in de komende periode moet worden beperkt tot een orde van grootte van 3 pct. van het netto nationaal inkomen tegen marktprijzen. Gestart zal worden met de voorbereiding van een algemene pensioenverzekering.

Een maatregel met een sterk sociaal karakter is ook de voorgenomen verhoging van de belastingvrije voet in de inkomstenbelasting, die een belangrijke stap is naar verbetering van de positie van alle lagere inkomensgroepen.

Een voorname plaats zal worden ingeruimd voor een beleid, gericht op de kwetsbare groepen van de beroepsbevolking, zoals de oudere werknemers, minder-validen, buitenlandse werknemers, en degenen die genoodzaakt worden tot beroepsverandering. De voorbereiding en de uitvoering van dit onderdeel van het sociale beleid zullen in nauw overleg met het bedrijfsleven geschieden. In dit kader zullen de Raad voor de Arbeidsmarkt en de regionale raden – die thans in alle provincies zijn ingesteld – een belangrijke taak kunnen vervullen. Prioriteit zal worden gegeven aan een doelmatige en vooral ook voor alle betrokkenen zichtbare en herkenbare uitvoering van de activiteiten, o.m. door een actieve en open functionering van de gewestelijke arbeidsbureaus.

Bij het tot stand brengen van een actief, systematisch en breed opgezet arbeidsmarktbeleid op langere termijn zal bijzondere aandacht worden geschonken aan de wijze van financiering van de maatregelen. De Regering streeft naar de oprichting van een arbeidsvoorzieningsfonds, waarover het vorige kabinet advies heeft gevraagd aan de Raad voor de Arbeidsmarkt. Bij de totstandkoming van zo'n fonds zal de aansluiting aan de doelstelling en de reikwijdte van het (nieuwe) Europees Sociaal Fonds een belangrijk punt moeten zijn.

De maatschappelijke positie van vele zelfstandige ondernemers is in de achter ons liggende jaren o.a. door de inflatie ernstig bedreigd. Deze ontwikkeling vraagt van het kabinet een krachtig beleid ten behoeve van deze groepen.

In de fiscale sfeer wil de Regering voor de zelfstandigen een verbetering van de oudedagsvoorziening met ingang van 1 januari 1973 voorstellen. Op het terrein van de sociale verzekeringen zal, zoals zojuist vermeld, een volksverzekering tegen arbeidsongeschiktheid worden voorgesteld, die ook voor de zelfstandigen de gevolgen van arbeidsongeschiktheid kan opvangen.

Verder zullen maatregelen worden getroffen tot verbetering van de structuur van levensvatbare zelfstandige ondernemingen, waarbij ruimte wordt gemaakt voor het noodzakelijke proces van schaalvergroting. In dat verband zullen de activiteiten van de ontwikkelings- en saneringsfondsen voor de landbouw en voor het midden- en kleinbedrijf worden voortgezet. Daarnaast wordt onderzocht hoe onderwijs en opleiding voor zelfstandige ondernemers alsook de bedrijfseconomische voorlichting en begeleiding kunnen worden verbeterd.

De begeleiding van de naar verhouding snel dalende beroepsbevolking in landbouw en visserij behoudt een hoge prioriteit. Voortzetting van het beleid tot herstructurering van het platteland is noodzakelijk, maar de Regering vindt bezinning op enkele aspecten van de ruilverkaveling geboden. Voor het toekomstige beleid in dezen worden voorstellen uitgewerkt, waarover de Regering begin 1972 hoopt te beslissen. regionale en planologische beleid zullen worden ingepast.

Het beleid ten aanzien van het midden- en kleinbedrijf wil de Regering voorts beter in het algemene beleid integreren, waarbij o.m. ook de belangen van deze sectoren in het

Alleen door een complex van beleidsmaatregelen kan naar de mening van de Regering het klimaat worden geschapen, waarin midden- en kleinbedrijf en landbouw zich onder gelijke voorwaarden als het overige bedrijfsleven kunnen ontplooiën en aanpassen aan zich wijzigende omstandigheden.

Een benauwd probleem is de ongelijkmatige spreiding van bevolking en werkgelegenheid over alle delen van Nederland. Het scherpst tekenen zich de verschillen af tussen het westen, waar de voortdurende overspanning tal van problemen oproept, en het noorden waar zelfs in een periode van hoogconjunctuur de werkgelegenheid zich met moeite op een redelijk peil kan handhaven. Op andere wijze doet de hier gesignaleerde problematiek zich in Zuid-Limburg voor.

Tegen de achtergrond van deze onevenwichtigheid meent het kabinet, dat het regionale stimuleringsbeleid nu vooral moet worden gericht op het noorden en op Zuid-Limburg, zolang de herstructurering aldaar niet is voltooid. Vooruitlopende op de opstelling van een integraal structuurplan voor het noorden, waarbij ook de herstructurering van de Veenkoloniën zal worden betrokken, zal vanaf 1 september a.s. de verplaatsingsregeling voor bedrijven op het gehele noorden van toepassing zijn.

Het kabinet zal een nota uitbrengen over de perspectieven voor Zuid-Limburg. Daarvoor in aanmerking komende rijksdiensten zullen worden verplaatst naar het noorden en Limburg. Om de groeikansen van het noorden en Zuid-Limburg te versterken, zal de Regering zorgvuldig naar beperking van het aantal ontwikkelingskernen binnen deze gebieden streven.

Voor de overige stimulerings- en herstructureringsgebieden zullen de bestaande premieregelingen op korte termijn worden geschorst. Reeds ingediende aanvragen zullen op basis van de bestaande regeling worden behandeld.

De ernstige overspanning in het westen vormt een voortdurende bedreiging voor de werkgelegenheid in de gebieden met een zwakke economische structuur. Het stimuleringsbeleid voor het noorden en Zuid-Limburg zal dan ook ondersteund worden door een meer beheerste ontwikkeling in het westen van het land. Naast maatregelen op het gebied van de ruimtelijke ordening zal als nieuw instrument een selectieve investeringsheffing op nieuwe bedrijfsgebouwen in het westen in het leven worden geroepen.

Ruimtelijke ordening

Het beleid op het gebied van de ruimtelijke ordening wil de Regering afstemmen op de hoofdlijnen van de Tweede nota voor de ruimtelijke ordening in Nederland. Tot die hoofdlijnen rekent zij met name de bevordering van een evenwichtige spreiding van de bevolking over het land en de bescherming van de centrale open ruimte tussen de beide vleugels van de Randstad en de Brabantse stedenrij. Waar nodig zal de Tweede nota worden aangepast aan de omstandigheden van vandaag. Inmiddels is dit al gebeurd voor wat betreft Zuidwest-Nederland. De Regering aanvaardt de hoofdlijnen van het rapport van de Rijksplanologische Commissie over de ontwikkeling van Zuidwest-Nederland als uitgangspunt voor haar beleid. Zij ziet de in dit rapport voorgestane nevenschikking van overwegingen met betrekking tot de economische groei, het sociaal-cultureel klimaat en het milieubeheer als grondslag voor een moderne ruimtelijke ordening.

Verder zal de Regering voorstellen, de centrale overheid grotere bevoegdheden te geven om met name in het westen effectieve invloed te kunnen uitoefenen op lokale en (of) regionale ontwikkelingen met belangrijke uitstralingseffecten.

Ook zullen wettelijke maatregelen worden voorbereid om de burgers nauwer te betrekken bij de voorbereiding van plannen op nationaal, provinciaal en gemeentelijk niveau. De toenemende bevolkingsdichtheid dwingt ertoe, dat bij de voorbereiding van beslissingen over allerlei verkeersvoorzieningen rekening wordt gehouden met de hinder die anderen daarvan kunnen ondervinden. Ook de onderlinge samenhang van be-

Minister-President Biesheuvel

bouwing en verkeersmogelijkheden heeft, o.a. met het oog op de mogelijkheden voor openbaar vervoer, de aandacht.

Het openbaar en het privé-vervoer zullen in samenhang worden beschouwd. Dit is niet alleen in de stedelijke agglomeraties maar in het gehele land van belang. Bij de voorbereiding van besluiten kan in de toekomst ook gebruik worden gemaakt van de resultaten van het nationale verkeers- en vervoersonderzoek.

Het feit, dat ons land voller wordt en dat ook de zee en de lucht intensief worden gebruikt, heeft tot gevolg dat het milieu wordt bedreigd. Bij alle grote projecten op dit gebied zal daarom met de gevolgen voor het milieu rekening worden gehouden. De internationale samenwerking op dit terrein ontwikkelt zich bevredigend.

Naar de opvatting van de Regering dient een nationaal zeehavenbeleid tot stand te komen, waarbij de resultaten van internationaal overleg een belangrijk gegeven zullen vormen. Ook bij het onderzoek naar de meest gewenste vestigingsplaats voor een tweede nationale luchthaven zal, waar nodig, internationaal overleg worden gevoerd.

Doelstellingen van het beleid op het terrein van volksgezondheid en milieuhygiëne zijn: een verdere verbetering van de gezondheidstoestand van de bevolking en het voorkomen en terugdringen van milieuverontreiniging.

De Regering is er zich terdege van bewust dat het behoud van een leefbaar milieu een steeds dringender zorg in onze samenleving gaat worden. Ieder van ons komt in de eigen omgeving bijna dagelijks in aanraking met de toenemende verontreiniging. Terecht mag men van de Regering ten aanzien van deze zich zo snel ontwikkelende problematiek een voortvarend beleid verwachten, met inzet van een gezamenlijke inspanning van alle betrokkenen.

De noodzakelijke nationale coördinatie van de vele aspecten van dit beleid zal geschieden door het nieuwe Ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne. Voortgebouwd kan worden op de reeds bestaande wetgeving tegen verontreiniging van water en lucht. Wettelijke voorzieningen tegen verontreiniging van de bodem zijn al in voorbereiding en wettelijke maatregelen tegen geluids- en trillingshinder zullen worden ontworpen. Ook is het dringend noodzakelijk internationaal bindende regels tegen de verontreiniging van b.v. het oppervlaktewater van onze grote rivieren en van de zee te treffen. De kosten ter bestrijding van verontreiniging zullen in beginsel moeten worden gedragen door diegenen, die een potentiële bron van verontreiniging opleveren.

In samenwerking met industrie, universiteiten, T.N.O. en andere onderzoeksinstituten wil de Regering het natuurwetenschappelijk onderzoek ter ondersteuning van het milieuhygiënisch beleid verbeteren.

De vraagstukken van de zorg voor een gezond biologisch milieu vereisen intensiever internationaal overleg. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken zal, onverlet de eigen inbreng van het direct betrokken departement, op dit terrein een coördinerende taak vervullen.

Op het terrein van de gezondheidszorg wordt een meer gecoördineerd beleid mogelijk door uitbreiding van de Wet Ziekenhuisvoorzieningen tot alle gezondheidsvoorzieningen. In de komende kabinetsperiode wordt voorts - na ontvangst van een advies van de S.E.R. over de structuur van de verzekeringen tegen de kosten van geneeskundige verzorging - naar een oplossing gezocht voor de noodzakelijke herziening van de financiering van de gezondheidszorg.

Door voorlichting zal het besef van ieders verantwoordelijkheid voor eigen gezondheid en die van de medemens en het leefmilieu worden verduidelijkt en informatie worden verstrekt over de gevolgen van bepaalde riskante leefgewoonten.

Ik kom nu tot die onderdelen van het beleid, die in het bijzonder de bevordering van geestelijke, culturele en maatschappelijke ontplooiingsmogelijkheden ten doel hebben. De daarmee verband houdende activiteiten liggen direct of indirect op de terreinen van alle departementen, maar met name

op die van Onderwijs en Wetenschappen en Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk. Ik behandel eerst het onderwijs- en wetenschapsbeleid.

Belangrijke doelstelling van het onderwijsbeleid is te bevorderen, dat een breder samengestelde groep uit de bevolking dan thans de gelegenheid krijgt onderwijs te volgen. Met het oog daarop zal in het totaal van onderwijsvoorzieningen meer samenhang moeten worden gebracht. Wetenschappelijk onderzoek en experimenten moeten meer dan tot dusver de basis leveren voor het beleid.

De Regering zal een onderzoek laten instellen naar de mogelijkheden tot vergroting van de doelmatigheid van de verschillende onderwijsvoorzieningen, dit o.a. met het oog op de uitgavenverhoging die op middellange en lange termijn uit deze voorzieningen voortvloeit.

Gezien de zeer sterke stijging van de uitgaven voor het onderwijs in de afgelopen jaren en de naar verhouding geringe bedragen die aan schoolgeld worden geheven, is het redelijk, dat deze bijgesteld worden. De Regering zal te zijner tijd voorstellen tot verhoging indienen.

Ondanks de noodzaak om een nauwgezet financieel beleid te voeren, wil het kabinet aan de wezenlijke belangen van het onderwijs de grootste zorg besteden. De kosten van de bouw van scholen voor voortgezet onderwijs zullen binnen bepaalde grenzen worden gehouden, maar dit zal niet tot gevolg hebben dat strikt nodige voorzieningen achterwege blijven of dat aan redelijke kwaliteitseisen niet wordt voldaan.

Dit kabinet wil het beleid van het vorige ten opzicht van de werkende jongeren, op basis van het regeerakkoord, voortzetten.

Het wil, overeenkomstig de gemaakte afspraken in het regeerakkoord, ook bijzondere zorg blijven besteden aan het kleuter- en basisonderwijs en voortgaan met een in de volgende vier jaar te realiseren verlaging van de leerlingenschalen voor het kleuter- en basisonderwijs. De Regering hoopt, dat verbetering van dit onderwijs zal leiden tot doorstroming naar het voortgezet onderwijs van leerlingen die dat onderwijs anders niet zouden bereiken. Prioriteit zal worden gegeven aan de voorbereiding van het wetsontwerp, waarin zowel het kleuteronderwijs als het basisonderwijs zullen worden geregeld.

Wat betreft het voortgezet onderwijs zal de Regering het beleid van het vorige kabinet voortzetten. Principiële herziening van het onderwijsstelsel, neergelegd in de Wet op het voortgezet onderwijs, zal eerst worden overwogen indien experimenten daartoe de weg hebben aangewezen.

Ik kom nu bij het wetenschappelijk onderwijs.

De veranderende eisen van de maatschappij, de enorme groei van de wetenschap en de snelle ontwikkeling binnen de universitaire gemeenschappen noodzaken tot een fundamentele herwaardering van de werkwijze van ons wetenschappelijk onderwijs, o.a. uit een oogpunt van doelmatigheid. De Regering zal daarbij streven naar aanpassing van het onderwijsstelsel aan schaalvergroting en kennisvernieuwing. Zij wil verder het evenwicht bevorderen tussen de belangstelling voor onderwijs en de maatschappelijke behoefte en streven naar optimaal gebruik van wetenschappelijk onderzoek.

Het bij de Kamer ingediende wetsontwerp Herstructurering wetenschappelijk onderwijs is een belangrijke eerste stap in die richting. De daarmee te bereiken grotere doorstroming van studerende als gevolg van de voorgestelde verkorting van de studieduur zal de capaciteit van onze instellingen van wetenschappelijk onderwijs al op middellange termijn uitbreiden. Daardoor kan binnen het raam van onze financiële mogelijkheden een breder samengestelde groep uit de bevolking dan thans in de gelegenheid worden gesteld, wetenschappelijk onderwijs te volgen. Daarnaast zal het ontwerp een positief effect hebben op het universitaire wetenschapsbeleid.

Hoewel een snelle overgang naar deze nieuwe structuur geboden is, zal de uitvoering ervan nog wel enige jaren vergen. Inmiddels dreigen de uiterste capaciteitsgrenzen van onze universiteiten en hogescholen te worden overschreden

Minister-President Biesheuvel

door de belangstelling van de zich voor studie aanmeldende jeugd. De Regering zal derhalve, hoe ongaarne ook, waarschijnlijk niet kunnen ontkomen aan overweging van tijdelijke beperking van de toelating van studenten tot enkele studierichtingen van het wetenschappelijk onderwijs.

Invoering van een stelsel van planning op langere termijn voor het zgn. post-secundair onderwijs zal de Regering en de onderwijsinstellingen in staat stellen de toekomstige ontwikkelingen beter te beheersen. De daarbij te volgen werkwijze waarborgt grote betrokkenheid van de academische wereld.

De waarde van een dergelijk beleidsinstrument kan reeds blijken uit de manier waarop het wetenschappelijk onderwijs in verschillende steden van het land zal worden uitgebreid. Ook zal het een belangrijk hulpmiddel zijn bij de totstandkoming van de bundeling van het hoger beroepsonderwijs met het wetenschappelijk onderwijs. Een in te dienen ontwerp-raamwet tertiair onderwijs en een nadere regeling ter voorbereiding van de samenhang hoger beroepsonderwijs-wetenschappelijk onderwijs zijn de eerste stappen naar een wet voor het gehele tertiair onderwijs die een stelsel van zeer gevarieerde mogelijkheden zal bevatten voor onderwijsgenietenden vanaf ongeveer 18 jaar. Een en ander zal moeten leiden tot een evenwichtiger kwalitatieve en kwantitatieve verhouding tussen het wetenschappelijk onderwijs en het hoger beroepsonderwijs.

Ook de financiering van wetenschappelijk onderwijs en hoger beroepsonderwijs wil de Regering aan een grondige herwaardering onderwerpen. Daartoe kan een begin worden gemaakt met een verhoging van de collegegelden die, o.a. met het oog op de gewenste voortgang van het democratiseringsproces aan de universiteiten en hogescholen, gepaard zal gaan met een vernieuwd stelsel van studiefinanciering.

Het wetenschapsbeleid van de Regering zal gebaseerd zijn op de noodzaak prioriteiten te stellen. Zowel de versneld toenemende omvang als de kostbaarheid van het wetenschappelijk onderzoek dwingen daartoe. Dit is ook gewenst om een evenwicht tot stand te brengen tussen de zuivere wetenschapsbeoefening en het wetenschappelijk onderzoek dat meer het behandelen van maatschappelijke problemen ten doel heeft. Voor het bereiken van deze doeleinden zal de coördinatie en het samenspel tussen de universiteiten en hogescholen en tussen de departementen worden verbeterd. Voor sommige belangrijke problemen zal ook een landelijke coördinatie plaatsvinden, zoals b.v. voor wetenschappelijk onderzoek op het gebied van milieubeheer en ruimtelijke ordening. Ook de prioriteitenbepaling voor internationale samenwerkingsprojecten zal opnieuw aandacht krijgen.

De Regering ziet het als een belangrijke opdracht om in nauw overleg met alle betrokkenen een cultuurbeleid te voeren, dat zich richt op sociale en culturele ontplooiing van de burgers en met name de eigen creativiteit bevordert.

Pers, radio en televisie kunnen tot het proces van sociale en culturele bewustwording een bijdrage van betekenis leveren. Wat de pers betreft bestudeert de Regering de voorstellen van het interimrapport van de Commissie Bedrijfsfonds voor de Pers en de suggesties van de Omroepen en de Nederlandse Dagblad Pers. De Regering zal zo spoedig mogelijk haar standpunt bepalen.

Voor de bij de kabinetsformatie gemaakte afspraken over het omroepbeleid verwijs ik naar het regeerakkoord. De uitbouw van het jeugd- en jongerenwerk en het volksontwikkelingswerk, de bevordering van de actieve sportbeoefening en de uitbreiding van de mogelijkheden tot openlucht recreatie zullen bijzondere aandacht van de Regering vragen. Bij de uitvoering van de nieuwe regelingen op het terrein van het jeugd- en jongerenwerk en de samenlevingsopbouw zal een accent gelegd worden op de nieuwe en oude wijken van de steden.

Op het terrein van de maatschappelijke welzijnsbevordering wil de Regering het bejaardenbeleid voortzetten op basis van de Bejaardennota 1970. Ook voor andere groepen, waarbij te denken valt aan gehandicapten, zal een beleid moeten wor-

den voortgezet dat gericht is op integratie in de Nederlandse samenleving en vermindering van isolement. Het totaal van de dienstverlening dient doelmatiger georganiseerd te worden. Op dit punt wordt aan wetgeving gewerkt.

Bij de uitvoering van de Algemene Bijstandswet zal gestreefd worden naar een grotere rechtsgelijkheid en doelmatigheid, die aan de noodzakelijke individualisering geen afbreuk behoeft te doen.

Om de zojuist geformuleerde doelstellingen te kunnen verwezenlijken zullen ook hier een kritische bezinning op het subsidiebeleid, een verdere toepassing van de profijtgedachte en een zoeken naar mogelijkheden voor andere financieringsmethoden nodig zijn. Ook is het dringend gewenst in het accommodatiebeleid de nadruk te leggen op bouwwerken van flexibele aard die voor meerdere doeleinden gebruikt kunnen worden, en op het maximaal benutten van reeds aanwezige accommodatie. Dit zal gebeuren in overleg met de organisaties van betrokkenen en met de lagere overheden. Bij de herwaardering van het overheidsbudget zal de cultuursector niet onevenredig worden ingedamd.

De Regering wil verder het subsidiebeleid nader regelen en daaraan vorm geven in het kader van een algemeen wettelijke regeling voor het sociaal-cultureel welzijn.

Mijnheer de Voorzitter! Ik zal thans een aantal opmerkingen maken ten aanzien van wetgeving en bestuur.

Aan een aantal nieuwe inzichten en wensen op staatkundig en maatschappelijk gebied zal de Regering door wetgevende en bestuurlijke maatregelen gevolg geven. Zo hoopt zij in goede samenwerking met de Staten-Generaal de algehele grondwetsherziening in eerste lezing te kunnen voltooien. Daartoe zal een regeringscommissaris worden benoemd.

Voorts hoopt de Regering in het komend parlementair zittingsjaar een wetsontwerp in te dienen tot instelling van het ambt van ombudsman, dat wil zeggen een vertrouwensman bij wie de burgers bezwaren kunnen inbrengen tegen een onjuist geacht optreden van de overheid.

Verdere democratisering van het bestuur wil de Regering onder meer bereiken door het invoeren van een wet op de openbaarheid van bestuur. Het ontwerp daarvoor hoopt zij spoedig bij de Kamer te kunnen indienen.

Democratisering van het bestuur is overigens niet alleen een kwestie van grotere openbaarheid en meer informatie, maar ook van ruimere inspraakmogelijkheden, waardoor betrokkenen de gelegenheid krijgen invloed uit te oefenen op de voorbereiding en totstandkoming van besluiten. Om dit bij voorbeeld op het steeds belangrijker wordende terrein van de ruimtelijke ordening mogelijk te maken, zijn wettelijke maatregelen in voorbereiding.

Een ander voorbeeld van verruiming van inspraakmogelijkheden betreft de benoemingsprocedure van commissarissen van de Koningin en van burgemeesters. In de instructie voor de commissarissen der Koningin wordt de verplichting opgenomen tot het horen van de gemeenteraden over de eisen van geschiktheid en bekwaamheid die aan een te benoemen burgemeester worden gesteld. De Minister van Binnenlandse Zaken zal op soortgelijke wijze de provinciale staten horen alvorens benoeming van een commissaris der Koningin te bevorderen. Ook ligt het in de bedoeling aan de herbenoemingsprocedure van burgemeesters meer inhoud te geven.

Inspraak en meer informatie zijn niet alleen van wezenlijk belang in het bestuur van de staat en de lagere organen, maar ook bij tal van maatschappelijke instellingen.

De Regering wil, mede aan de hand van nog te ontvangen S.E.R.-adviezen, bezien in hoeverre de medezeggenschap van werknemers in de onderneming kan worden uitgebreid. Wat de medezeggenschap door middel van ondernemingsraden betreft beraadt de Sociaal-Economische Raad zich reeds over de invoering van een beroepsrecht voor de ondernemingsraad tegen kennelijk onredelijke beslissingen van de ondernemingsleiding. De S.E.R. zal eveneens nog adviseren over het tot stand brengen van een aangepaste medezeggenschapsstructuur

Minister-President Biesheuvel

in ondernemingen waarin geen ondernemingsraad behoeft te worden ingesteld.

De bescherming van de privé-sfeer vraagt bij uitgebreide toepassing van moderne informatietechnieken steeds meer de aandacht. Het toenemend gebruik van computers voor de registratie van individuele gegevens van personen maakt het noodzakelijk nadere wettelijke regels te stellen om de persoonlijke levenssfeer te beveiligen. De Regering beraadt zich over de wijze waarop deze wettelijke maatregelen kunnen worden genomen. Vooruitlopend op de resultaten van dit beraad zullen in het in voorbereiding zijnde wetsontwerp voor een centrale personenadministratie de nodige voorzieningen worden getroffen.

De Regering wacht met belangstelling de bevindingen af van de staatscommissie die het vorige kabinet heeft ingesteld voor de bestudering van de vraag in hoeverre de zedelijkheidswetgeving aan herziening toe is.

In de discussie die in ons land over deze materie wordt gevoerd, treedt overigens een algemenere problematiek aan de dag. In de snelle maatschappijverandering worden veel traditionele waarden en daarop gerichte normen aangevochten. Nieuwe waarden vragen om erkenning; nieuwe inzichten over de verwezenlijking van oude, ook nu nog gehuldigde, waarden komen naar voren. Voor de vroegere eensgezindheid over waarden en normen die door de wetgeving, het bestuur en de rechtspraak verdienden te worden ondersteund, treedt geleidelijk aan een verscheidenheid van opvattingen in de plaats. Dit zet de organen van de overheid bij het handhaven van de bestaande en het opstellen van nieuwe gedragsregels onder verhoogde spanning.

Naarmate grotere verschillen van waardering ontstaan over de vraag of bepaalde gedragingen zedelijk toelaatbaar zijn, behoren de burgers er meer op bedacht te zijn dat zij elkaars rechten en belangen dienen te eerbiedigen. Terwille van de vrijheid van minderheden om zich naar eigen inzicht te ontplooiën behoort de meerderheid bepaalde gedragswijzen, die haar onwettig zijn, te aanvaarden. Maar aan de andere kant dienen minderheden in hun optreden hun medemensen ook geen overlast te bezorgen.

Met name de politie staat in deze tijd voor een bijzonder zware taak. Bij de vervulling daarvan moet zij zich verzekerd weten van de loyale steun van de autoriteiten en van de bevolking.

De Regering wil de voorwaarden scheppen voor een zo goed mogelijke functionering van de politie. Van groot belang is daarbij het ontwerp voor een nieuwe politiewet, dat de Ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken zullen indienen, overeenkomstig de afspraken die tijdens de kabinetsformatie zijn gemaakt.

Ten slotte kom ik aan het buitenlands beleid, de defensie en de ontwikkelingssamenwerking.

In het geheel van het toekomstig regeringsbeleid zal de zorg voor de internationale betrekkingen een belangrijke plaats blijven innemen. Het gaat daarbij niet alleen om de behartiging van de belangen van Nederland en Nederlanders, maar evenzeer om een bijdrage van onze kant aan de totstandkoming van een rechtvaardiger en veiliger wereldbestel. Onze inzet zal daarbij in het bijzonder gericht zijn op de Europese eenwording, het veiligheidsbeleid, de Oost-West-verhouding, de Verenigde Naties en de ontwikkelingssamenwerking. Ook de internationale aspecten van de veranderingen van ons economisch-technologisch en biologisch milieu vragen aandacht en activiteit.

De toetreding van Engeland, Denemarken, Ierland en Noorwegen tot de Europese Gemeenschappen zal een beslissende stap zijn op de weg naar Europese eenwording. Om te bereiken dat deze verbreding van de gemeenschappen leidt tot werkelijke eenheid en tot een wezenlijke bijdrage van Europa aan vrede, welvaart en welzijn in de wereld, is een dubbele krachtsinspanning noodzakelijk en wel naar binnen en naar buiten.

De landen van de Gemeenschap moeten komen tot een gemeenschappelijk sociaal-economisch, regionaal, monetair en handelspolitiek beleid. De Regering acht dit op langere termijn

mede een onmisbare voorwaarde voor een effectief beleid, gericht op bestrijding van de inflatie. Daarnaast zullen de landen van de Gemeenschap hun buitenlandse politiek zoveel mogelijk op elkaar moeten afstemmen. Dat alles vereist het bestaan van sterke – naar onze mening supra-nationale – Europese instellingen. En daar de Gemeenschap gebaseerd is op democratische beginselen, vereist het tevens een effectievere parlementaire controle op Europees niveau, bij voorkeur door een rechtstreeks gekozen Europees parlement.

De heer Minister van Buitenlandse Zaken informeert mij, dat ik niet geacht word te hebben gezegd: bij voorkeur. De zin luidt dus: En daar de Gemeenschap gebaseerd is op democratische beginselen, vereist het tevens een effectievere parlementaire controle op Europees niveau door een rechtstreeks gekozen Europees parlement. Misschien stond er eerst „bij voorkeur” in, maar toen kwam de heer Westerterp in de buurt en toen hebben wij dat geschrappt. In elk geval ben ik het er van harte mee eens.

Naar buiten zal de Gemeenschap zorgvuldigheid moeten betrachten ten aanzien van de belangen van derde landen. Haar financieel-economisch en handelspolitiek beleid jegens die landen zal zo open en constructief mogelijk moeten zijn.

De Regering zal zich beijveren om, in nauwe samenwerking met de Benelux-partners, deze dubbele krachtsinspanning te doen slagen.

Voor het behoud van vrede en veiligheid in de wereld vervult een krachtig Noord-Atlantisch bondgenootschap nog steeds een onmisbare functie. Het kabinet onderschrijft de vorig jaar door de N.A.V.O.-landen getrokken conclusie, dat het gezamenlijk veiligheidsbeleid in de jaren 70 gebaseerd moet blijven op de met elkaar samenhangende concepties van militaire inspanning en politieke ontspanning. De grondgedachte hiervan is, dat een krachtige gemeenschappelijke verdedigingspositie een stabiliserende factor is in de wereldpolitiek en de noodzakelijke voorwaarde vormt voor een beleid gericht op grotere ontspanning. Dit dwingt de bondgenoten tot instandhouding van doeltreffende strijdkrachten, die politieke en eventueel militaire druk van de Warschaupact-landen kunnen voorkomen en zo nodig weerstaan. Van het streven naar een vreedzame oplossing van de Oost-West-problemen maakt dat een wezenlijk onderdeel uit.

Met een open oog voor recente tekenen van toenadering, die hoopvol stemmen, wil de Regering er toch op wijzen, dat de Sovjet-Unie haar militair vermogen heeft vergroot tot een omvang die ver uitgaat boven wat voor haar eigen veiligheid noodzakelijk is. Vooral op het gebied van de conventionele strijdkrachten is de krachtsverhouding tussen de N.A.V.O.- en de Warschaupact-landen langzamerhand zo onevenwichtig geworden, dat de N.A.V.O.-landen – dus ook Nederland – wel gedwongen zijn hun inspanning aan te passen, een geloofwaardige afschrikkende stand te houden en de rol van de kernwapens terug te dringen.

Nu is ons defensiebudget de afgelopen jaren in feite verlaagd. Een eerste aanzet tot het inlopen van deze achterstand is gegeven in het regeerakkoord. De daarin genoemde commissie van deskundigen, wier advies mede in beschouwing zal worden genomen bij het vaststellen van het financieringsniveau op langere termijn, zal binnenkort worden ingesteld.

Van groot belang vindt de Regering verder een Nederlands aandeel in het speciale Europese programma, dat ten doel heeft de bijdrage van de Europese N.A.V.O.-landen aan de gemeenschappelijke verdedigingskosten te vergroten.

Aan de plaats van de strijdkrachten in onze samenleving zal in de komende jaren bijzondere aandacht worden geschonken. Daarbij zal ernaar worden gestreefd in de strijdkrachten een zo groot mogelijke aanpassing te bereiken aan de huidige maatschappelijke opvattingen en verhoudingen, voor zover verenigbaar met de doeleinden van de krijgsmacht.

De Regering zal zich nog moeten beraden over de adviezen van de commissie-Dienstplichtbeleid. In afwachting van het resultaat van dit beraad en mede gezien de financiële situatie kunnen nog geen nieuwe perspectieven met betrekking tot de wedde van de dienstplichtigen worden geopend.

Minister-President Biesheuvel

Het veiligheidsbeleid van de Regering zal erop gericht blijven in samenwerking met anderen te streven naar een veiligheidsstructuur, waarin de moderne massavernietigingswapens uiteindelijk geen functie meer zullen hebben. Nederland zal waar mogelijk ook zelf initiatieven nemen, die kunnen leiden tot ontspanning in de internationale verhoudingen, tot gemeenschappelijke wapenbeheersing en wapenvermindering, crisisbeheersing en crisisvoorkoming. De Regering staat in beginsel positief tegenover een Europees veiligheidsverleg. Wil het Oost-West-overleg vruchtbaar zijn, dan zijn een zo hecht mogelijke samenwerking van de westelijke bondgenoten en een grondige voorbereiding vereist. Met instemming stelt de Regering intussen vast, dat de Sovjet-Unie eindelijk positief lijkt te reageren op het voorstel dat de N.A.V.O. herhaaldelijk deed om tot overleg te komen over wederzijdse beperking van de strijdkrachten.

Met voldoening heeft de Regering ook kennis genomen van het aangekondigde bezoek van de President van de Verenigde Staten aan de Chinese Volksrepubliek. Hier ligt een mogelijkheid tot toenadering tussen beide landen, die van grote betekenis kan zijn voor de vermindering van de spanning in de wereld, vooral in Azië.

De Verenigde Naties blijft de Regering, alle gebleken tekortkomingen van de volkerenorganisatie ten spijt, zien als het meest gereede instrument voor politieke en economische samenwerking over de hele wereld. Nederland zal zich blijven inzetten voor een betere verwezenlijking van de doelstellingen van het Handvest. Middelen daartoe zijn o.a. een voortdurende inspanning tot verhoging van de gemeenschappelijke veiligheid (daarbij inbegrepen het beschikbaar stellen van militaire eenheden voor V.N.-vredesoperaties), de bevordering van de eerbied voor de rechten van de mens, actieve medewerking aan ontwikkelingsactiviteiten van de V.N. en versterking van de functie van de volkerenorganisatie, ook op nieuwe terreinen als milieubescherming, verkenning en ontginning van de zeebodem, ruimtevaart en rampenbestrijding.

Op het gebied van de ontwikkelingssamenwerking zullen wij in de eerste plaats streven naar verwezenlijking van de verplichtingen die Nederland heeft aangegaan in het kader van de ontwikkelingsstrategie van de V.N. voor de periode 1971-1980. Deze verplichtingen betreffen voor een belangrijk deel onderwerpen van structurele aard, zoals de handel met de ontwikkelingslanden, investeringen in die landen en de arbeidsverdeling tussen arme en rijke landen.

Voor ontwikkelingssamenwerking is voor de komende kabinetsperiode ruim vijf mld. gulden bestemd tegen ongeveer drie mld. in de periode 1968-1971. De grote omvang van het bedrag noopt eens te meer tot doelmatigheid bij de besteding ervan. Onderzocht wordt in hoeverre aanpassing van de beleidscriteria daarvoor nodig is, uiteraard binnen het kader van de internationaal geformuleerde uitgangspunten. Nog dit jaar zal aan de Staten-Generaal een vierjaren-programma voor de Nederlandse hulpverlening in 1972-1975 worden aangeboden.

Ter versterking van de coördinerende rol van het Ministerie van Buitenlandse Zaken in vraagstukken van buitenlands economisch beleid zullen vóór 1 januari 1972 voorstellen worden uitgewerkt.

Een voortzetting van de in het verleden aan Suriname en de Nederlandse Antillen verstrekte hulp, wil de Regering bevorderen door de indiening van machtigingswetten, waarbij ontwikkelingsgelden voor de periode 1972-1976 aan deze landen ter beschikking zullen worden gesteld.

Tegenover wensen tot veranderingen in de staatkundige verhoudingen tussen Nederland en Suriname resp. de Nederlandse Antillen zal de Regering zich positief opstellen, gelet op de vrijwillige grondslag van de bestaande rechtsorde en op het internationaal erkende beginsel van zelfbeschikking der volkeren. Dit houdt in dat ook Nederland zelf initiatieven daartoe zou kunnen nemen. In dat geval zou ernstig rekening

Minister-President Biesheuvel e. a.

dienen te worden gehouden met de bij de regeringen van elk der beide andere rijkssdelen bestaande opvattingen.

Wijzigingen in de staatkundige verhoudingen zullen niet van invloed zijn op aan Suriname en de Nederlandse Antillen te verstrekken financiële en personele hulp ter ondersteuning van hun ontwikkelingsactiviteiten.

Ik kom tot een afsluiting van deze regeringsverklaring. Wij zijn de Kamer erkentelijk dat zij in groot geduld ons in de gelegenheid heeft gesteld een aantal van onze beleidsvoornemens uiteen te zetten en ik hoop dat de discussie daarover in de komende dagen vruchtbaar en stimulerend zal zijn. Ter voorkoming van misverstand wijs ik er nogmaals op, dat wij vaak het antwoord op eventuele vragen over het concrete beleid voor 1972 tot het komend najaar schuldig zullen moeten blijven. Ik verzoek de Kamer in dit opzicht enig geduld te betrachten, totdat Troonrede en begrotingshoofdstukken daarover uitsluitel geven.

In het voorafgaande heb ik verschillende malen doen uitkomen hoeveel waarde dit kabinet hecht aan een gemeenschappelijke aanpak van beleidsvraagstukken door regering, parlement en volk. De kernproblemen van onze samenleving zijn van een zodanige omvang en vergen zulke ingrijpende beslissingen, dat voor het voeren van een verantwoord beleid een breed draagvlak onmisbaar is. Het daartoe vereiste klimaat zal echter niet ontstaan indien in toenemende mate gehoor zou worden gegeven aan de hier en daar gehoorde roep om „polarisatie”, om verscherping van de politieke en maatschappelijke tegenstellingen in ons volksleven. Natuurlijk gaat het niet aan wezenlijke politieke scheidlijnen te verdoezelen, zo dat al zou kunnen. Maar polarisatie is naar de overtuiging van dit kabinet geen passend antwoord op de grote vragen waarvoor wij ons in dit land zien gesteld. Integendeel, juist omdat die vragen ons allen aangaan en bepalend zijn voor de toekomst van ons gehele volk, nopen ze veeleer tot een mentaliteit van open staan voor elkanders standpunten en opvattingen, van gezamenlijk zoeken naar de beste oplossing.

Het kabinet zal in deze geest handelen en niets nalaten om van zijn kant de nadruk te leggen op wat samenbindt in plaats van op wat verdeelt. Dat houdt in, dat wij open staan voor overleg met de hèle volksvertegenwoordiging, in de hoop dat dit in vele gevallen kan leiden tot parlementaire steun voor ons beleid in een mate die uitgaat boven de getalsmatige meerderheid welke aan het regeerakkoord ten grondslag ligt. Het houdt tevens in, dat wij ons onbevooroordeeld zullen opstellen tegenover wat er aan verlangens, wensen, behoeften en ideeën uit de maatschappij naar voren komt, zonder daarbij te vervallen in een dogmatische voorkeur voor het nieuwe omdat het nieuw is. De gezindheid van dit kabinet zal er een zijn van voortdurende herbezinning op bestaande regels, voorzieningen, verhoudingen en instellingen – behoudend wat waard is behouden te blijven, vernieuwend wat vernieuwing behoeft.

De Voorzitter: Ik stel voor, de discussie over de regeringsverklaring te doen houden woensdag en donderdag a.s. te 11.00 uur, met voortzetting des avonds.

Daartoe wordt besloten.

De Voorzitter: Ik deel aan de Kamer mede, dat de tekst van de regeringsverklaring beschikbaar is voor de leden en is geplaatst in de postvakjes van de leden bij de ingang van dit gebouw.

Vervolgens deel ik aan de Kamer mede, dat de sprekerslijst zodanig is, dat het ernaar uitziet, dat de discussie morgen zal duren van 11.00 uur tot ongeveer middernacht. De middagpauze zal ongeveer drie kwartier duren en de avondpauze ongeveer twee uur. Ik hoop, dat het mogelijk zal zijn, morgen de discussie van de zijde van de Kamer te beëindigen, zodat de Regering donderdag a.s. te 11.00 uur kan antwoorden. Daarna zullen, indien daartoe aanleiding bestaat, de re- en duplieken worden gehouden.

Voorzitter

Aan de orde is de behandeling van de **Lijst van ingekomen stukken**, welke op de tafel van de griffier ter inzage van de leden heeft gelegen.

Overeenkomstig de door de Voorzitter inzake ingekomen stukken gedane voorstellen wordt besloten.

De **Voorzitter**: Ik stel aan de Kamer voor, het voor de leden ter inzage gelegde gedeelte van het officiële verslag der *Handelingen* van de vorige vergadering goed te keuren.

Daartoe wordt besloten.

De vergadering wordt te 15.41 uur gesloten.

LIJST VAN INGEKOMEN STUKKEN

met de door

de Voorzitter ter zake gedane voorstellen:

1°. zeventien Koninklijke Boodschappen, ten geleide van de volgende wetsontwerpen:

Naturalisatie van Mezak Akihary en 24 anderen (11 369);

Regelen aangaande de als categorieën van inrichtingen of als verstrekkingen aangewezen vormen van maatschappelijke dienstverlening ingevolge de „Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten” (Verstrekkingenwet maatschappelijke dienstverlening) (11 371);

Overbrenging van het beheer en onderhoud bij de gemeente 's-Gravenhage van de buitenhaven van Scheveningen (11 372);

Goedkeuring van de op 22 januari 1965 te Straatsburg tot stand gekomen Europese Overeenkomst ter voorkoming van radio-omroep- of televisie-uitzendingen door stations buiten nationaal gebied (11 373);

Wijziging van de Telegraaf- en Telefoonwet 1904 (*Stb.* nr. 7) (bestrijding omroepuitzendingen buiten elk nationaal gebied) (11 374);

Naturalisatie van Jesuine Antunes Cabrita en 20 anderen (11 375);

Naturalisatie van Eduard Augstein en 28 anderen (11 376);

Naturalisatie van Theodorus Henricus Maria Bosse en 26 anderen (11 377);

Naturalisatie van Waclaw Adamzyk en 23 anderen (11 378);

Wijziging van de artikelen 28 en 30 van de Wet van 9 juli 1842, *Staatsblad* 20, op het Notarisambt (11 380);

Wijziging van de Wet van 18 december 1969 (*Stb.* 600), houdende aanwijzing van de middelen tot dekking van de uitgaven, begrepen in de rijksbegroting voor het dienstjaar 1970 (11 381);

Goedkeuring van het op 1 juni 1967 te Londen tot stand gekomen Verdrag inzake de uitoefening van de visserij op de Noordatlantische Oceaan, met Bijlagen en Aanhangsel (*Trb.* 1968, 54) en van de opzegging van de op 6 mei 1882 te 's-Gravenhage gesloten Overeenkomst tot regeling van de politie der visserij in de Noordzee, buiten de territoriale wateren (*Stb.* 1884, 40, *Trb.* 1963, 135); de Verklaring van 's-Gravenhage van 1 februari 1889 tot wijziging van paragraaf 5 van artikel 8 van deze Overeenkomst (*Stb.* 1889, 199) en het op 3 juni 1955 te 's-Gravenhage ondertekende Accoord nopens de toepassing van de Overeenkomst van 6 mei 1882 door de Bondsrepubliek Duitsland (laatstelijk *Trb.* 1958, 88) (11 385);

Uitvoering van het op 1 juni 1967 te Londen tot stand gekomen Verdrag inzake de uitoefening van de visserij op de Noordatlantische Oceaan, met Bijlagen en Aanhangsel (*Trb.* 1968, 54) (11 386);

Wijziging van de accijns van sigaretten (11 392);

Naturalisatie van Geert Bloemsma en 32 anderen (11 393);

Naturalisatie van Abdellah Achouak en 20 anderen (11 394);
Wijziging van de Overgangswet W.V.O. (11 396).

Deze Koninklijke Boodschappen zijn met de daarbij behorende stukken reeds gedrukt en rondgedeeld;

2°. vijftien Koninklijke Besluiten:

een, d.d. 6 juli 1971, nr. 1, houdende ontslagverlening per genoemde datum aan de heer P. J. S. de Jong, als Minister-President, Minister van Algemene Zaken en tevens de benoeming op die datum van de heer mr. B. W. Biesheuvel, tot Minister-President en tot Minister van Algemene Zaken;

een, d.d. 6 juli 1971, nr. 2, houdende ontslagverlening aan tien Ministers en twaalf Staatssecretarissen van het Kabinet-De Jong;

een, d.d. 6 juli 1971, nr. 3, houdende instelling van een Departement van Volksgezondheid en Milieuhygiëne en wijziging van de naam van het departement van Sociale Zaken en Volksgezondheid in: Departement van Sociale Zaken;

een, d.d. 6 juli 1971, nr. 4, houdende de niet-toekenning van ontslag aan drie Ministers uit het kabinet-De Jong, alsmede de benoeming van twaalf nieuwe Ministers;

een, d.d. 10 juli 1971, nr. 1, houdende vervangingsregelen in geval van tijdelijke afwezigheid van een van de Ministers;

een, d.d. 14 juli 1971, nr. 19, houdende benoeming van mr. W. Scholten, tot Staatssecretaris van Financiën;

een, d.d. 14 juli 1971, nr. 20, houdende benoeming van mr. A. P. J. M. M. van der Stee, tot Staatssecretaris van Financiën;

een, d.d. 14 juli 1971, nr. 21, houdende benoeming van A. van Es, tot Staatssecretaris van Defensie;

een, d.d. 17 juli 1971, nr. 2, houdende benoeming van drs. A. van Stuijvenberg tot Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken;

een, d.d. 24 juli 1971, nr. 1, houdende benoeming van drs. Th. E. Westerterp, tot Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken;

een, d.d. 24 juli 1971, nr. 2, houdende benoeming van mr. J. H. Grosheide, tot Staatssecretaris van Justitie;

een, d.d. 24 juli 1971, nr. 3, houdende benoeming van mr. J. G. Rietkerk, tot Staatssecretaris van Sociale Zaken;

een, d.d. 24 juli 1971, nr. 4, houdende benoeming van H. J. L. Vonhoff, tot Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk;

een, d.d. 26 juli 1971, nr. 9, houdende benoeming van mr. C. E. Schelfhout, tot Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen;

een, d.d. 26 juli 1971, nr. 10, houdende benoeming van dr. R. J. H. Kruisinga, tot Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat.

Deze Koninklijke Besluiten zijn nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden;

3°. tien brieven van de directeur van het Kabinet der Koningin, houdende mededeling dat Hare Majesteit een aantal door de Staten-Generaal aangenomen voorstellen van wet heeft goedgekeurd.

De Voorzitter stelt voor, deze brieven, welke betrekking hebben op ontwerpen van wet aangenomen door de Eerste Kamer in haar vergaderingen van 30 maart, 7 en 21 april, 8 mei en 8 juni 1971, voor kennisgeving aan te nemen;

4°. achttien brieven van de Eerste Kamer der Staten-Generaal houdende mededeling dat zij zich in haar vergadering van 6 juli heeft verenigd met een aantal haar door de Tweede Kamer toegezonden voorstellen van wet.

De Voorzitter stelt voor, deze brieven voor kennisgeving aan te nemen;

Voorzitter

5°. drie brieven van de Minister-President:
 een, ten geleide van een afschrift van zijn aan de Koningin uitgebracht eindrapport betreffende de formatiewerkzaamheden (11 389);

twee, ten geleide van stukken die onder verantwoordelijkheid van het voorgaande kabinet of de leden daarvan aan de informateur ter inzage zijn gegeven (11 402, nrs. 1 en 2).

Deze brieven zijn met de daarbij behorende stukken reeds gedrukt en rondgedeeld;

6°. negen brieven van de Minister van Buitenlandse Zaken:
 een, ten geleide van *Tractatenblad* 1971, nr. 122, waarin is opgenomen de tekst van de Douaneovereenkomst inzake de tijdelijke invoer van pedagogisch materiaal (11 399);

een, ten geleide van *Tractatenblad* 1971, nr. 116, waarin is opgenomen de tekst van het Verdrag tot verbod van de plaatsing van kernwapens en andere wapens voor massale vernietiging op de zeebedding en de oceanbodembodem en in de ondergrond daarvan (11 400).

De Voorzitter stelt voor, deze brieven, welke reeds zijn gedrukt en rondgedeeld, voor kennisgeving aan te nemen; de bijbehorende *Tractatenbladen* zijn nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden;

een, ten geleide van *Tractatenblad* 1971, nr. 89, waarin is opgenomen de tekst van de Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en Pakistan betreffende de oprichting van een technisch opleidingscentrum te Multan (Pakistan) (11 359);

een, ten geleide van *Tractatenblad* 1971, nr. 82, waarin is opgenomen de tekst van de Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Tunesië inzake de aanwerving in Tunesië en de tewerkstelling in Nederland van Tunesische werknemers (11 391).

Deze brieven zijn reeds gedrukt en rondgedeeld; de bijbehorende *Tractatenbladen* zijn nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden;

vijf, ten geleide van een aantal ter stilzwijgende goedkeuring aan de Kamer overgelegde overeenkomsten, t.w.:

een, ten geleide van *Tractatenblad* 1970, nr. 51, waarin is opgenomen de tekst van de Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Volksrepubliek Polen betreffende het internationale personen- en goederenvervoer over de weg (11 379);

een, ten geleide van *Tractatenblad* 1971, nr. 96, waarin is opgenomen de tekst van de Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Verenigde Arabische Republiek inzake schadeloosstelling van Nederlandse belangen (11 383, R 804);

een, ten geleide van *Tractatenblad* 1971, nr. 72, waarin is opgenomen de tekst van de Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek van Zuid-Afrika tot het vermijden van dubbele belasting en het voorkomen van het ontstaan van belasting met betrekking tot belasting naar het inkomen (11 387);

een, ten geleide van *Tractatenblad* 1971, nr. 5, waarin is opgenomen de tekst van het Aanvullend Protocol bij de Constitutie van de Wereldpostvereniging, met andere akten (11 388, R 805);

een, ten geleide van *Tractatenblad* 1971, nr. 83, waarin is opgenomen de tekst van de Overeenkomst nopens de instelling van de Surinaamse Guyanese Commissie (11 390, R 806).

Deze brieven zijn reeds gedrukt en rondgedeeld; de bijbehorende *Tractatenbladen* zijn nedergelegd ter griffie ter inzage van de leden;

7°. een besluit van de Minister van Justitie houdende de taakomschrijving van de Staatssecretaris van Justitie.

De Voorzitter stelt voor, dit stuk voor kennisgeving aan te nemen;

8°. een brief van de Minister van Binnenlandse Zaken, ten geleide van de notulen van de Statenvergaderingen met betrekking tot het wetsontwerp Wijziging van artikel 113 van de Provinciewet (11 285, nr. 4).

Deze brief is reeds gedrukt en rondgedeeld; de bijbehorende stukken zijn nedergelegd op de bibliotheek, ter inzage van de leden;

9°. twee brieven van de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken:

een, ten geleide van een verslag per 1 januari 1971 inzake wachtgelders, de op wachtgeld gestelde ambtenaren van het voormalig Gouvernement en van het gesubsidieerd onderwijs van Nederlands-Nieuw-Guinea, alsmede verdere uitkeringenietenden (10 900, hoofdstuk VII, nr. 22);

een, ten geleide van een overzicht van de „burgerzinneningen” (10 900, hoofdstuk VII, nr. 23).

Deze brieven zijn reeds gedrukt en rondgedeeld; de bijbehorende stukken zijn nedergelegd op de bibliotheek ter inzage van de leden;

10°. een brief van de Minister van Onderwijs en Wetenschappen, ten geleide van een overzicht van de normen, die zullen gelden voor de vaststelling van de tegemoetkomingen in de studiekosten voor het studiejaar 1971/1972 (10 900, hoofdstuk VIII, nr. 37).

Deze stukken zijn reeds gedrukt en rondgedeeld;

11°. twee brieven van de Minister van Financiën:

een, met betrekking tot de positie van De Nederlandsche Bank N.V. in verband met wetsontwerp Wijziging Wetboek van Koophandel (Voorzieningen met betrekking tot de structuur der naamloze en besloten vennootschap) (10 751, nr. 40).

Deze brief is reeds gedrukt en rondgedeeld;

een, met betrekking tot het wetsontwerp Machtiging tot deelneming in de aanvulling der middelen van de Internationale Ontwikkelingsassociatie (11 351, R 801).

Deze brief is reeds gedrukt en rondgedeeld;

12°. een brief van de Staatssecretaris van Financiën ten geleide van het zesde en laatste rapport van de Adviescommissie voor de bestudering van een aantal fiscale vraagstukken (10 027, nr. 4).

Deze brief is reeds gedrukt en rondgedeeld; het rapport is aan de leden toegezonden, een exemplaar is nedergelegd op de bibliotheek, ter inzage van de leden;

13°. een brief van de Minister van Defensie met betrekking tot de bijstandstoelage voor de Koninklijke marechaussee (10 900, hoofdstuk X, nr. 25).

Deze brief is reeds gedrukt en rondgedeeld;

14°. drie brieven van de Minister van Verkeer en Waterstaat:

een, ten geleide van het eindrapport van de Werkgroep „Vervoer in en om Rotterdam” (10 900, hoofdstuk XII, nr. 25);

een, ten geleide van het Rapport omtrent mogelijke vestigingsplaatsen voor een tweede nationale luchthaven (11 384).

Voorzitter

Deze brieven zijn reeds gedrukt en rondgedeeld; de rapporten zijn nedergelegd op de bibliotheek, ter inzage van de leden;

een, ten geleide van een aantal stukken met betrekking tot de vaststelling van het tracé voor het gedeelte bij Scheemda, van rijksweg 42 (11 398).

Deze stukken zijn reeds gedrukt en rondgedeeld;

15°. een brief van de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat ten geleide van het verslag van de N.V. Nederlandse Spoorwegen over het boekjaar 1970 (10 900, hoofdstuk XII, nr. 24).

Deze brief is reeds gedrukt en rondgedeeld; het verslag is nedergelegd op de bibliotheek, ter inzage van de leden, terwijl het bij dit verslag behorende accountantsrapport eveneens ter *vertrouwelijke* kennisneming door de leden op de bibliotheek is nedergelegd;

16°. drie brieven van de Minister van Economische Zaken: een, ten geleide van een afschrift van zijn brief aan de Nederlandse Vereniging Bovenkledingstoffenindustrie, betreffende toekenning van gegarandeerde kredieten (10 900, hoofdstuk XIII, nr. 30).

Deze stukken zijn reeds gedrukt en rondgedeeld;

een, ten geleide het Rapport van de Commissie Concentratie Gasdistributie (11 382).

Deze brief is reeds gedrukt en rondgedeeld; een exemplaar van genoemd rapport is aan de leden der Kamer toegezonden, terwijl een exemplaar is geplaatst in de bibliotheek der Kamer;

een, ten geleide van rapporten van het Amerikaanse Adviesbureau Arthur D. Little, betreffende vestigingsmogelijkheden in het Noorden (11 401).

Deze brief is reeds gedrukt en rondgedeeld; de rapporten zijn nedergelegd op de bibliotheek, ter inzage van de leden;

17°. twee brieven van de Minister van Sociale Zaken:

een, met betrekking tot de invloed van LSD op chromosomen, vergezeld van een artikel uit het wetenschappelijk tijdschrift „Science” (11 236).

Deze brief is reeds gedrukt en rondgedeeld; het bijbehorend stuk is nedergelegd op de bibliotheek, ter inzage van de leden;

een, ten geleide van het Jaarverslag van de Inspectie van de Havenarbeid over 1969 (11 395).

Deze brief is reeds gedrukt en rondgedeeld; het Jaarverslag is nedergelegd op de bibliotheek, ter inzake van de leden;

18°. een brief van de Ministers van Sociale Zaken en van Economische Zaken, ten geleide van een nota inzake het loon- en prijsbeleid (11 403).

Deze stukken zijn reeds gedrukt en rondgedeeld;

19°. twee brieven van de Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk:

een, betreffende de gemeentelijke bijstandsrichtlijnen (11 397).

Deze brief is reeds gedrukt en rondgedeeld; de bijbehorende stukken zijn nedergelegd op de bibliotheek, ter inzage van de leden;

een, ten geleide van het Rapport van de Commissie tot Herziening van de Wet op de Raad voor de Kunst.

De Voorzitter stelt voor deze brief niet te doen drukken en hem voor kennisgeving aan te nemen; een exemplaar van het Rapport is geplaatst in de bibliotheek der Kamer, terwijl de leden en plaatsvervangende leden van de vaste Commissie voor Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk een exemplaar is toegezonden;

20°. een brief van de Voorzitter van de Staten van Suriname, ten geleide van het verslag omtrent het wetsontwerp Goedkeuring van de op 1 juni 1970 te Londen tot stand gekomen Vierde Internationale Tinovereenkomst (11 203, R 781).

Dit verslag is reeds gedrukt en rondgedeeld;

21°. een brief van de secretaris van de Commissie van Beroep voor de ambtenaren van de Stenografische Dienst der Staten-Generaal, houdende mededeling dat deze commissie als medelid, tevens voorzitter heeft benoemd de heer mr. W. F. de Gaay Fortman.

De Voorzitter stelt voor, deze brief voor kennisgeving aan te nemen;

22°. een brief van de griffier van de vaste Commissie voor Landbouw en Visserij, ten geleide van een briefwisseling tussen deze commissie en de Minister van Landbouw en Visserij naar aanleiding van de herziene raming van het Landbouw-Egalisatiefonds voor het dienstjaar 1970 (10 900 C, nr. 14).

Deze stukken zijn reeds gedrukt en rondgedeeld;

23°. de volgende brieven:

een, van de secretaris van de fractie van de V.V.D., houdende mededeling, dat deze fractie in haar vergadering van 20 juli 1971 heeft benoemd tot haar voorzitter de heer Wiegel en tot haar vice-voorzitter de heer Tuijnman;

een, van de secretaresse van de fractie van DS'70, houdende mededeling, dat deze fractie in haar vergadering van 7 juli 1971 heeft benoemd tot haar voorzitter de heer Berger;

een, van de secretaris van de fractie van de C.H.U., houdende mededeling, dat deze fractie in haar vergadering van 27 juli 1971 heeft benoemd tot haar voorzitter de heer Mellema en tot haar vice-voorzitter de heer Kikkert en voorts tot tweede vice-voorzitter de heer Van der Mei en tot secretaris de heer De Boo.

De Voorzitter stelt voor, deze brieven voor kennisgeving aan te nemen;

24°. vier moties:

een, van de raad der gemeente Houten (U.), aangenomen in zijn vergadering van 29 juni 1971, betreffende mogelijke wijziging van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;

een, van de raad der gemeente Wageningen, aangenomen in zijn vergadering van 17 mei 1971, betreffende ruimere mogelijkheden voor gemeenten om grond in erfpacht uit te geven;

twee, met betrekking tot de bestuurlijke organisatie van het Oostelijk Mijng gebied, van de raden der gemeenten Schaesberg en Ubach over Worms, aangenomen in hun vergaderingen van 21 juni 1971.

Deze moties zijn nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden;

25°. tien adhesiebtuigingen:

zeven, aan de motie van de raad der gemeente Rauwerderhem, aangenomen in zijn vergadering van 23 februari 1971, inzake rijksuitkeringen kleuter- en basisonderwijs, van de raden der gemeenten Gulpen, Oldenzaal, Edam, Steenwijkerwold, Valburg, Voorst en Schaijk;

een, aan de motie van de raad der gemeente Wormer, aangenomen in zijn vergadering van 24 mei 1971, betreffende de

Voorzitter

tariefsverhoging bij de Nederlandse Spoorwegen per 1 juni 1971, van de raad der gemeente Westzaan;

twee, aan de motie van de raad der gemeente Raalte, aangenomen in zijn vergadering van 13 mei 1971, betreffende de financiering van de bouw van scholen en lokalen voor het onderwijs, van de raden der gemeenten Mheer en Markelo.

Deze adhesiebetuigingen zijn nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden;

26°. twee telegrammen, houdende verzoek aan de Regering stappen te ondernemen ter voorkoming van de uitvoering van het doodvonnis tegen Sukatno.

Deze telegrammen zijn nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden;

27°. de volgende brieven:

een, van het dagelijks bestuur van het Havenschap Vlissingen, ten geleide van het bij besluit van de raad van bestuur van 11 maart 1971, van genoemd havenschap, vastgesteld Reglement Haven- en Kadegeld Havenschap Vlissingen;

een, van het dagelijks bestuur van het Havenschap Delfzijl, ten geleide van de notulen van de vergadering van 3 juni 1971, van de raad van bestuur van genoemd havenschap, alsmede van het Jaarverslag 1970;

een, (open), van het algemeen bestuur van het Instituut voor Neerlandistiek van de universiteit van Amsterdam, inzake voorstellen tot bezuiniging op de rijksbegroting voor het Departement van Onderwijs en Wetenschappen;

een, van het dagelijks bestuur van het Stadsgewest Oostelijk Mijngedebied, te Heerlen, betreffende de bestuurlijke organisatie;

een honderdtal kaarten uit diverse plaatsen in ons land betreffende opzegging door Nederland van het NAVO-lidmaatschap;

een, van een aktiecomité, ondertekend door 1167 landbouwers, betreffende de gang van zaken bij de ruilverkaveling Tubbergen;

een, van de dienstplichtige militairen van de Johannes Post Kazerne betreffende de groetplicht en het parate week-end;

een, van M. van Dijk, te Tilburg, en 15 anderen met betrekking tot de Rijam schoolagenda;

een, van K. W. J. Randstreek, te 's-Gravenhage, en negen anderen, betreffende het nemen van stappen door de Regering, ter voorkoming van de uitvoering van het doodvonnis tegen Sukatno;

een, van de eerstejaars werkgroep van de afdeling politologie aan de Vrije Universiteit van Amsterdam, ten geleide van het verslag van het onderzoek naar het beleid van de Nederlandse politieke partijen ten aanzien van buitenlandse werknemers;

een, (open), van de beroepsvereniging van beeldende kunstenaars, te Amsterdam, betreffende het voornemen van de Regering tot afschaffing van de zgn. „Eregelden” voor kunstenaars.

Deze stukken zijn nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden;

28°. de volgende afschriften van brieven:

een, van Hendrik Habel Jasse, te Djakarta, aan H.M. de Koningin, houdende verzoek om restitutie van betaalde A.O.W.-premie e.a. gelden;

een, van I. Hart, te Appingedam, aan H.M. de Koningin, betreffende de gang van zaken in de rechtsprocedure tussen hem en de Staat der Nederlanden;

een, van het bestuur van de Faculteit der Geneeskunde, aan het College van Curatoren van genoemde universiteit betreffende het aantal eerstejaarsstudenten;

een, van het Nederlands Comité voor het Internationaal Jongerenwerk, te Amsterdam, aan de Minister van Landbouw en Visserij, met betrekking tot het Tweede Wereldvoedsel Congres;

een, van burgemeester en wethouders van Pijnacker, aan de raad der gemeente Rotterdam, inzake de voorgenomen uitbreiding van de luchthaven Zestienhoven.

Deze stukken zijn nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden;

29°. de volgende boek- en drukwerken:

van de bibliothecaris van de Rijksuniversiteit te Utrecht, het academisch proefschrift van J. W. G. Floor: „Beschouwingen over de bevordering van de volkshuisvesting”;

van de Commissie van Advies voor een aantal fiscale vraagstukken (Commissie-Hofstra), het rapport „Aftrek voor de Werkende gehuwde vrouw” in de inkomsten- en loonbelasting;

van de Industriële Maatschappij, genaamd Oranje-Nassau Mijnen N.V., te Heerlen, het jaarverslag 1970;

van het Bosschap, het jaarverslag 1970.

Deze boek- en drukwerken zijn geplaatst in de bibliotheek der Kamer.

De verslagen zijn gereed en reeds gedrukt en rondgedeeld van:

de vaste Commissie voor Justitie omtrent het Amerikaans verzoek tot overlevering van Ralph Joseph Waver (11 370);

de vaste Commissie voor Ambtenarenzaken en Pensioenen omtrent het wetsontwerp Wijziging van de Wet buitengewoon pensioen 1940-1945 (*Stb.* 1947, H 313) en de Wet buitengewoon pensioen zeelieden-oorlogsslachtoffers (*Stb.* 1947, H 420) (10 958);

de vaste Commissie voor Financiën omtrent de wetsontwerpen Goedkeuring van de beschikking van de Minister van Financiën van 30 december 1970, nr. A 70/18382 (*Stcrt.* 252), tot tijdelijke verhoging van de belasting op grond van conjuncturele overwegingen (11 172); Goedkeuring van de op 30 oktober 1970 te Brussel tot stand gekomen Overeenkomst ter vereenvoudiging van de formaliteiten aan de Benelux-binnengrenzen in verband met de omzetbelasting (11 078); Goedkeuring van de op 10 juni 1970 te Brussel tot stand gekomen Overeenkomst tot eenmaking van het Benelux-accijnsgebied (11 079);

de vaste Commissie voor de Rijksuitgaven omtrent:

Rekening van ontvangst en uitgaaf van de 8 pct. 15-jarige onderhandse lening 1970 ten laste van de Staat der Nederlanden, uitgegeven krachtens de Leningwet 1970 (*Stb.* 210) (Niet gedrukt) (11 061);

Rekening van ontvangst en uitgaaf van de 8 pct. 15-jarige lening 1970 ten laste van de Staat der Nederlanden, uitgegeven krachtens de Leningwet 1969 (*Stb.* 293) (Niet gedrukt) (11 062);

Rekening van ontvangst en uitgaaf van de 8 pct. 25-jarige onderhandse lening 1970 ten laste van de Staat der Nederlanden, uitgegeven krachtens de Leningwet 1969 (*Stb.* 293) en de Leningwet 1970 (*Stb.* 210) (Niet gedrukt) (11 063);

Rekening van ontvangst en uitgaaf van de 8 pct. 15-jarige onderhandse lening 1970 II ten laste van de Staat der Nederlanden, uitgegeven krachtens de Leningwet 1970 (*Stb.* 210) (Niet gedrukt) (11 148);

Voorzitter

Rekening van ontvangst en uitgaaf van de 7½ pct. 8-jarige lening 1970 ten laste van de Staat der Nederlanden, uitgegeven krachtens de Leningwet 1970 (*Stb.* 210) (Niet gedrukt) (11 152);

Rekening van ontvangst en uitgaaf van de 8 pct. 15-jarige lening 1970 II ten laste van de Staat der Nederlanden, uitgegeven krachtens de Leningwet 1970 (*Stb.* 210) (Niet gedrukt) (11 153);

Rekening van ontvangst en uitgaaf van de 8 pct. 15-jarige lening 1970 III ten laste van de Staat der Nederlanden, uit-

gegeven krachtens de Leningwet 1970 (*Stb.* 210) (Niet gedrukt) (11 243);

Rekening van ontvangst en uitgaaf van de 8 pct. 15-jarige onderhandse lening 1970 III ten laste van de Staat der Nederlanden, uitgegeven krachtens de Leningwet 1970 (*Stb.* 210) (Niet gedrukt) (11 244);

Uitvoering van artikel 15 van de Comptabiliteitswet (*Stb.* 1927, 259) (11 330);

het verslag van de Algemene Rekenkamer betreffende haar werkzaamheden over het jaar 1970 (11 318).